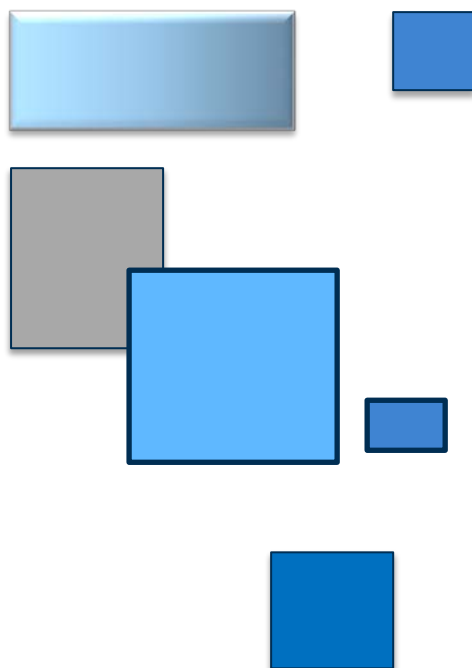

Orzeczenia komisji lekarskich ZUS wydane w 2022 roku

DEPARTAMENT STATYSTYKI I PROGNOZ AKTUARIALNYCH

Warszawa, 2023

ZAKŁAD
UBEZPIECZEŃ
SPOŁECZNYCH

Opracował: Andrzej Kania Wydział Badań Statystycznych

Akceptowała: Izabela Tomczyk Wicedyrektor Departamentu

Statystyki i Prognoz Aktuarialnych

www.zus.pl

www.psz.zus.pl

SPIS TREŚCI

	Str.
1. Wstęp	5
2. Liczba i struktura orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie	7
3. Rozstrzygnięcia komisji lekarskich	13
3.1 Zmiany w ustaleniach lekarza orzecznika	20
4. Charakterystyka osób badanych	24
5. Podsumowanie	44

1. Wstęp

Do zakresu działania Zakładu Ubezpieczeń Społecznych należy m.in. orzekanie dla celów ustalania uprawnień do świadczeń z ubezpieczeń społecznych oraz innych świadczeń wypłacanych przez Zakład, do których prawo uzależnione jest od stwierdzenia niezdolności do pracy lub niezdolności do samodzielnej egzystencji.

Orzeczenia wydają:

- lekarz orzecznik ZUS – w I instancji,
- komisja lekarska ZUS – w II instancji.

Postępowanie orzecznicze podejmowane jest na podstawie wniosku osoby występującej o świadczenie. Do wniosku – oprócz dokumentów uzasadniających prawo do świadczeń i ich wysokość – powinna być dołączona dokumentacja medyczna.

Zarówno lekarz orzecznik, jak i komisja lekarska oceniają niezdolność do pracy, jej stopień, a także dokonują ustaleń dotyczących:

- daty powstania niezdolności do pracy,
- przewidywanego okresu trwania niezdolności do pracy,
- związku przyczynowego niezdolności do pracy lub śmierci z określonymi okolicznościami,
- niezdolności do samodzielnej egzystencji,
- celowości przekwalifikowania zawodowego.

Lekarz orzecznik oraz komisja lekarska dokonują oceny niezdolności do pracy w formie orzeczenia. Przy ocenie stopnia i przewidywanego okresu niezdolności do pracy oraz szans na odzyskanie zdolności do pracy lekarz orzecznik i komisja lekarska uwzględniają:

- stopień naruszenia sprawności organizmu oraz możliwość przywrócenia niezbędnej sprawności poprzez leczenie i rehabilitację,
- możliwość wykonywania dotychczasowej pracy lub podjęcia innej pracy oraz celowość przekwalifikowania zawodowego, biorąc pod uwagę rodzaj i charakter dotychczas wykonywanej pracy, poziom wykształcenia, wiek i predyspozycje psychofizyczne.

Od orzeczenia lekarza orzecznika osobie zainteresowanej, która nie zgadza się z treścią orzeczenia, przysługuje prawo wniesienia sprzeciwu do komisji lekarskiej ZUS w terminie 14 dni od dnia doręczenia orzeczenia. Sprzeciw wnosi się za pośrednictwem jednostki organizacyjnej ZUS właściwej ze względu na miejsce zamieszkania osoby zainteresowanej. Komisja lekarska nie rozpatruje sprzeciwu wniesionego po terminie.

W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w orzeczeniu, w terminie 14 dni od dnia wydania orzeczenia, Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych również może zgłosić zarzut wadliwości orzeczenia i przekazać sprawę do rozpatrzenia komisji lekarskiej.

W imieniu Prezesa Zakładu zarzut wadliwości zgłasza główny lekarz orzecznik dokonujący kontroli merytorycznej i formalnej orzeczeń lekarzy orzeczników ZUS.

Zarzut wadliwości ma prawo zgłosić także naczelny lekarz zakładu lub lekarz inspektor dokonujący kontroli orzeczeń w ramach nadzoru nad orzekaniem o niezdolności do pracy.

Począwszy od grudnia 2017 r. rozporządzeniem Rady Ministrów w sprawie szczegółowych zasad i trybu kierowania przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych na rehabilitację leczniczą oraz udzielania zamówień na usługi rehabilitacyjne (Dz.U. 2017 poz. 2281) została wprowadzona możliwość:

- wniesienia sprzeciwu przez osobę zainteresowaną oraz zgłoszenia przez Prezesa Zakładu zarzutu wadliwości orzeczenia wydanego przez lekarza orzecznika w sprawie potrzeby rehabilitacji leczniczej – **w sprawach, w których prowadzone jest postępowanie z wniosku o rehabilitację leczniczą sporządzonego przez lekarza prowadzącego leczenie,**
- wydania orzeczenia o potrzebie rehabilitacji leczniczej „z urzędu” przez komisję lekarską – **w sprawach, w których prowadzone jest postępowanie z wniosku o ustalenie uprawnień do renty z tytułu niezdolności do pracy albo świadczenia rehabilitacyjnego;** w przypadku gdy komisja lekarska rozpatruje sprawę z wniosku o rentę z tytułu niezdolności do pracy albo o świadczenie rehabilitacyjne i stwierdzi, że ubezpieczony rokuje odzyskanie zdolności do pracy po przeprowadzeniu rehabilitacji leczniczej w ramach prewencji rentowej (a ustalenia takiego nie dokonał lekarz orzecznik) powinna wydać orzeczenie o potrzebie rehabilitacji leczniczej, wskazując jednocześnie jej profil.

W 2022 r. działało 31 komisji lekarskich ZUS mających siedzibę w 16 oddziałach.

Przedmiotem niniejszego opracowania są orzeczenia wydane przez komisje lekarskie zmieniające bądź podtrzymujące orzeczenia lekarzy orzeczników.

2. Liczba i struktura orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie

W 2022 r. lekarze orzecznicy ZUS wydali ogółem 1 148,6 tys. orzeczeń lekarskich.

W stosunku do 781,6 tys. orzeczeń przysługiwała możliwość odwołania się od decyzji lekarza orzecznika do komisji lekarskich.

W związku z wniesionymi sprzeciwami oraz zgłoszonymi zarzutami wadliwości od orzeczeń wydanych przez lekarzy orzeczników ZUS – komisje lekarskie wydały w 2022 roku 75,5 tys. orzeczeń (średnio 6,3 tys. w miesiącu). Liczba wniesionych sprzeciwów oraz zgłoszonych zarzutów wadliwości ogółem zwiększyła się w porównaniu do roku poprzedniego o 3,4 tys. orzeczeń, tj. o 4,8%. Zniesienie ograniczeń związanych z COVID-19 spowodowało znaczny wzrost liczby orzeczeń wydanych przez lekarzy orzeczników ZUS ustalających potrzebę rehabilitacji leczniczej i w związku z tym wzrost liczby sprzeciwów od tych orzeczeń.

Począwszy od grudnia 2017 r. komisje lekarskie zaczęły wydawać orzeczenia w związku z potrzebą rehabilitacji leczniczej, do których został wniesiony sprzeciw lub zgłoszony zarzut wadliwości. W 2018 r. komisje lekarskie w tych sprawach wydały 4,8 tys. orzeczeń, w 2019 r. – 5,4 tys., w 2020 r. – 3,9 tys., w 2021 r. – 3,3 tys., a w 2022 r. – 5,7 tys..

Tabl. 1 Orzeczenia wydane przez lekarzy orzeczników i komisje lekarskie ZUS latach 2019-2022

Wyszczególnienie	2019		2020		2021		2022	
	liczba	w odsetkach	Liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach
Ogółem*/	927 485	100,0	1 020 490	100,0	833 327	100,0	857 047	100,0
orzeczenia*/ wydane przez lekarzy orzeczników ZUS	861 962	92,9	935 705	91,7	761 297	91,4	781 589	91,2
orzeczenia wydane przez komisje lekarskie	65 523	7,1	84 785	8,3	72 030	8,6	75 458	8,8

**/ bez orzeczeń w związku z kontrolą prawidłowości orzekania o czasowej niezdolności do pracy*

Biorąc pod uwagę rodzaj orzeczenia wydanego przez lekarza orzecznika, najczęściej, podobnie jak w latach poprzednich, odwoływano się od orzeczeń wydanych w sprawie ustalenia związku śmierci z określonymi okolicznościami, orzeczeń w sprawie ustalenia trwałej niezdolności do pełnienia obowiązków na zajmowanym stanowisku (sędziowie, prokuratorzy) lub orzeczeń w sprawie uprawnień do wcześniejszej emerytury pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi stałej opieki – orzeczenia pozostałe. Sprzeciw w tego typu sprawach został zgłoszony w 18,5%. Wysoki odsetek odwołań (13,8%), obserwujemy w sprawach świadczeń podlegających koordynacji, w związku z orzeczeniami powypadkowymi dotyczącymi oceny procentowego uszczerbku na zdrowiu (13,6%) oraz orzeczeniami pierwszorazowymi i ponownymi o rentę rodzinną i przyznanie dodatku pielęgnacyjnego dla osoby pobierającej rentę rodzinną – 13,5% (tabl. 2). Najrzadziej odwoływano się od orzeczeń ponownych dla celów rentowych i orzeczeń pierwszorazowych. Relacja orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie do orzeczeń wydanych przez lekarzy orzeczników w tych sprawach wynosiła odpowiednio 7,7% i 8,7%.

Najliczniejszą grupą orzeczeń wydanych w 2022 r. przez komisje lekarskie, jak również przez lekarzy orzeczników, były orzeczenia ponowne dla celów rentowych. W ogólnej liczbie orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie orzeczenia te stanowiły 26,3%.

Orzeczenia wydane w związku z odwołaniami od orzeczeń pierwszorazowych rentowych stanowiły 20,1%. W dalszej kolejności komisje orzekały w związku z odwołaniami od orzeczeń pierwszorazowych i ponownych dla celów ustalenia uprawnień do świadczenia uzupełniającego – 17,1%, od orzeczeń powypadkowych dotyczących oceny procentowego uszczerbku na zdrowiu – 10,8%, od orzeczeń o potrzebie rehabilitacji leczniczej wydanych na wniosek lekarza leczącego – 7,6%, w związku z odwołaniami od orzeczeń pierwszorazowych i ponownych w sprawach o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego emerytom – 6,7%, w sprawie orzeczeń pierwszorazowych i ponownych o przyznanie renty socjalnej – 6,6%, orzeczeń w sprawach świadczeń podlegających koordynacji – 2,3%, orzeczeń pierwszorazowych i ponownych o rentę rodzinną – 2,1% oraz pozostałych orzeczeń – 0,4%.

Tabl. 2 Orzeczenia wydane przez lekarzy orzeczników i komisje lekarskie ZUS w latach 2021-2022 według ich rodzaju

Rodzaj orzeczenia wydanego przez lekarza orzecznika i komisje lekarskie a - rok poprzedni = 100	orzeczenia wydane przez lekarzy orzeczników	orzeczenia wydane przez komisje lekarskie	udział orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie w orzeczeniach wydanych przez lekarza orzecznika
Ogółem*/	2021 761 297	72 030	9,5
	2022 781 589	75 458	9,7
z tego: a	102,7	104,8	x
orzeczenia pierwszorazowe dla celów rentowych	2021 168 053	14 766	8,8
	2022 173 547	15 183	8,7
a	103,3	102,8	x
orzeczenia ponowne dla celów rentowych	2021 264 339	19 824	7,5
	2022 257 964	19 823	7,7
a	97,6	100,0	x
orzeczenia pierwszorazowe i ponowne o rentę rodzinną oraz o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego dla osoby pobierającej rentę rodzinną	2021 11 204	1 434	12,8
	2022 11 482	1 555	13,5
a	102,5	108,4	x
orzeczenia pierwszorazowe i ponowne w sprawach o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego emerytom	2021 46 926	4 644	9,9
	2022 49 410	5 084	10,3
a	105,3	109,5	x
orzeczenia powypadkowe dotyczące oceny procentowego uszczerbku na zdrowiu	2021 61 739	8 725	14,1
	2022 60 365	8 185	13,6
a	97,8	93,8	x
orzeczenia pierwszorazowe i ponowne w sprawie renty socjalnej	2021 38 903	4 581	11,8
	2022 40 654	4 950	12,2
a	104,5	108,1	x
orzeczenia o potrzebie rehabilitacji leczniczej na wniosek lekarza leczącego	2021 39 798	3 279	8,2
	2022 61 631	5 698	9,2
a	154,9	173,8	x
orzeczenia pierwszorazowe i ponowne dla celów ustalenia uprawnień do świadczenia uzupełniającego	2021 115 858	12 735	11,0
	2022 111 921	12 885	11,5
a	96,6	101,2	x
orzeczenia w sprawach świadczeń podlegających koordynacji	2021 12 499	1 709	13,7
	2022 12 899	1 778	13,8
a	103,2	104,0	x
orzeczenia pozostałe**/	2021 1 978	333	16,8
	2022 1 716	317	18,5
a	86,8	95,2	x

*/ bez orzeczeń w związku z kontrolą prawidłowości orzekania o czasowej niezdolności do pracy

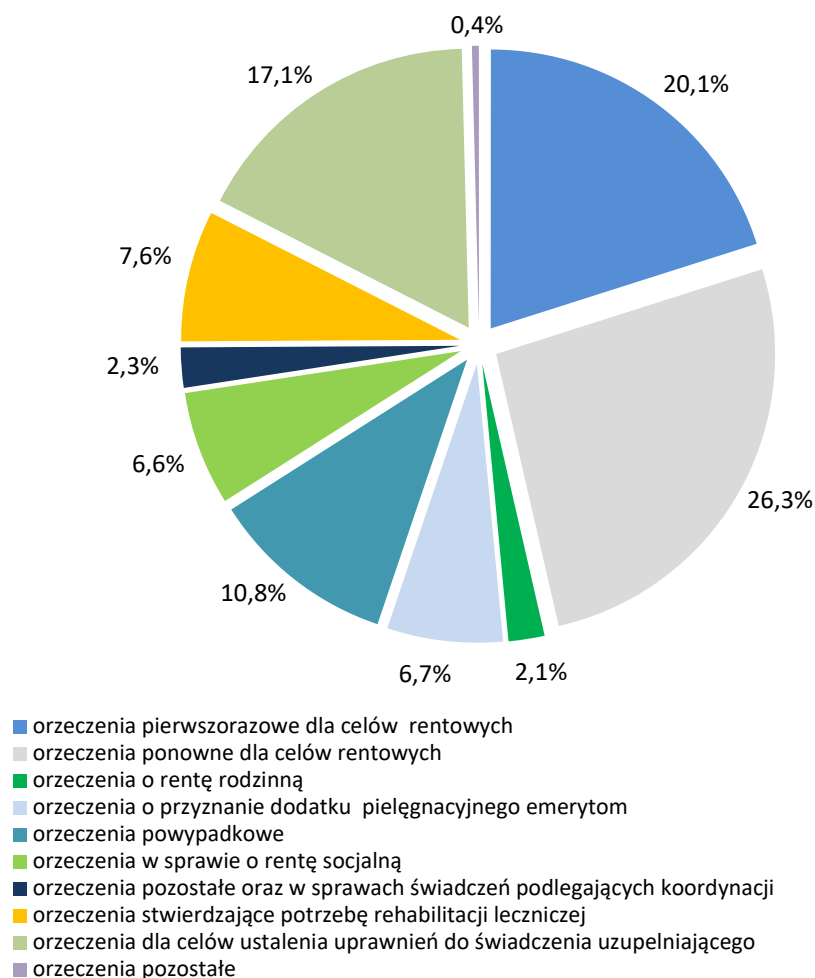
**/ orzeczenia w sprawie ustalenia związku śmierci z określonymi okolicznościami, orzeczenia w sprawie ustalenia trwałej niezdolności pełnienia obowiązków na zajmowanym stanowisku (sędziowie, prokuratorzy) oraz orzeczenia w związku z badaniem dziecka w wieku powyżej 16-go roku życia w celu przyznania matce, ojcu lub opiekunowi wcześniejszej emerytury

Tabl. 3 Orzeczenia wydane przez komisje lekarskie ZUS w 2022 roku według ich rodzaju

Rodzaj orzeczenia wydanego przez komisje lekarskie	Orzeczenia	
	liczba	w odsetkach
Ogółem	75 458	100,0
z tego dotyczące:		
orzeczeń pierwszorazowych dla celów rentowych	15 183	20,1
orzeczeń ponownych dla celów rentowych	19 823	26,3
orzeczeń pierwszorazowych i ponownych o rentę rodzinną oraz o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego dla osoby pobierającej rentę rodzinną	1 555	2,1
orzeczeń pierwszorazowych i ponownych w sprawach o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego emerytom	5 084	6,7
orzeczeń powypadkowych dotyczących oceny procentowego uszczerbku na zdrowiu	8 185	10,8
orzeczeń pierwszorazowych i ponownych w sprawie renty socjalnej	4 950	6,6
orzeczeń w sprawach świadczeń podlegających koordynacji	1 778	2,3
orzeczenia stwierdzające potrzebę rehabilitacji leczniczej na wniosek lekarza leczącego	5 698	7,6
orzeczenia pierwszorazowe i ponowne dla celów ustalenia uprawnień do świadczenia uzupełniającego	12 885	17,1
orzeczeń pozostałych*/	317	0,4

**/ m. in. orzeczenia w sprawie ustalenia związku śmierci z określonymi okolicznościami, orzeczenia w sprawie ustalenia trwałej niezdolności do pełnienia obowiązków na zajmowanym stanowisku (sędziowie, prokuratorzy) oraz orzeczenia o potrzebie rehabilitacji leczniczej*

Rys. 1 Struktura orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie w wyniku badań przeprowadzonych w 2022 roku

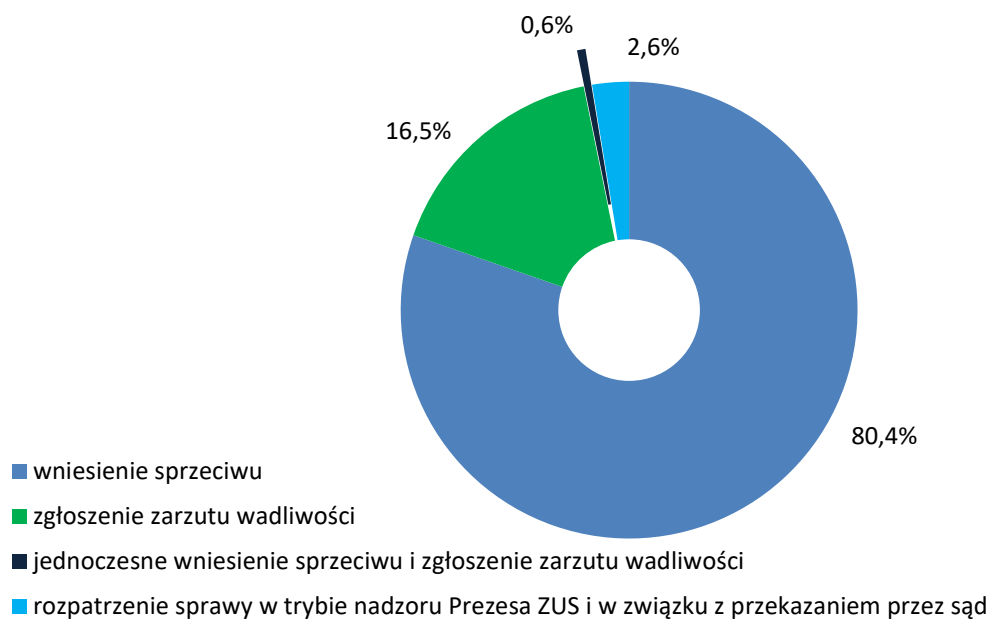

Z ogólnej liczby 75,5 tys. orzeczeń wydanych w 2022 r. przez komisje lekarskie – 60,6 tys., tj. 80,4% orzeczeń wydano w związku z wniesieniem sprzeciwu, 12,4 tys. (16,5%) w związku ze zgłoszeniem przez głównego lekarza orzecznika bądź lekarza inspektora zarzutu wadliwości, natomiast w związku z jednoczesnym wniesieniem sprzeciwu i zgłoszeniem wadliwości rozpatrzono i wydano 0,4 tys. (0,6%) orzeczeń (rys. 2). Ponadto w 2022 r. komisje rozpatrzyły łącznie 2,0 tys., tj. 2,6% spraw skierowanych w trybie zwierzchniego nadzoru Prezesa ZUS lub na podstawie postanowienia sądu. Były to sprawy rozpatrywane przez komisje lekarskie w ramach nadzoru nad wykonywaniem orzekania o niezdolności do pracy przez lekarzy orzeczników w oddziałach Zakładu, sprawowanego przez Prezesa Zakładu za pośrednictwem głównego lekarza orzecznika.

Nadzór ten obejmuje m.in. analizę odwołań wniesionych od decyzji organu rentowego wydanej na podstawie orzeczenia lekarza orzecznika w celu stwierdzenia, czy w odwołaniu

tym nie wskazano nowych okoliczności dotyczących niezdolności do pracy lub niezdolności do samodzielnej egzystencji. Jeśli w odwołaniu wskazano nowe okoliczności, sprawa zostaje skierowana do ponownego rozpatrzenia przez lekarza orzecznika ZUS.

Rys. 2 Struktura orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie w 2022 r. według rodzaju środka odwoławczego

Tabl. 4 Orzeczenia wydane przez komisje lekarskie ZUS w 2022 roku według rodzaju środka odwoławczego

Wyszczególnienie	Liczba wydanych orzeczeń				
	Ogółem	w związku z wniesionym sprzeciwem	w związku ze zgłoszonym zarzutem wadliwości	w związku z jednoczesnym wniesieniem sprzeciwu i zgłoszeniem zarzutu wadliwości	inne* /
Liczba wydanych orzeczeń z tego:	75 458	60 638	12 426	433	1 961
zmieniających ustalenia lekarza orzecznika	19 995	10 997	8 309	304	385
podtrzymujących ustalenia lekarza orzecznika	54 089	49 641	4 117	129	202
nieustalone rozstrzygnięcie komisji lekarskiej	1 374	-	-	-	1 374

*/ m. in. orzeczenia wydane w trybie zwierzchniego nadzoru nad wykonywaniem orzekania o niezdolności do pracy, wyroki sądowe.

3. Rozstrzygnięcia komisji lekarskich

Komisje lekarskie, rozpatrując wniesiony sprzeciw lub zarzut wadliwości, przy wydawaniu orzeczenia dokonują w większości przypadków rozstrzygnięcia na podstawie dokumentacji dołączonej do wniosku. W przypadku, gdy dokumentacja dołączona do wniosku nie była wystarczająca do wydania orzeczenia, komisja lekarska ma prawo zwrócić się o uzupełnienie dokumentacji, o opinie lekarza konsultanta, o wyniki badań dodatkowych lub o wyniki obserwacji szpitalnej, jak również przeprowadzić bezpośrednio badanie stanu zdrowia osoby, w stosunku do której miało być wydane orzeczenie.

W 2022 r. badania specjalistyczne przeprowadzono dla 3,6 tys. osób, badania w domu chorego dla 0,1 tys. osób, badania przeprowadzone przez psychologa w 0,3 tys. przypadków, a badania dodatkowe dla 0,1 tys. osób.

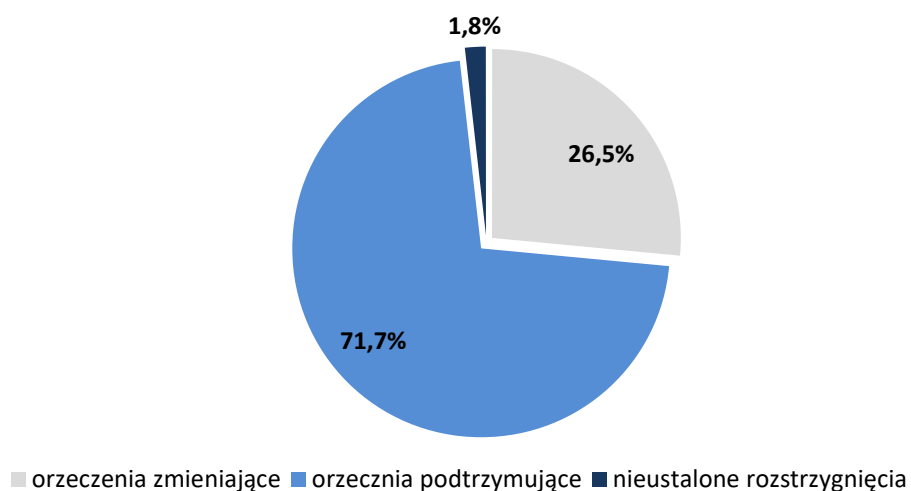
Jeśli po przeprowadzeniu postępowania rozpatrującego wniesiony sprzeciw lub zarzut wadliwości, komisja lekarska zmieniła co najmniej jedno z poniższych ustaleń, tj. stopień niezdolności do pracy, związek niezdolności do pracy z określonymi okolicznościami powstania tej niezdolności, datę powstania niezdolności do pracy, przewidywany okres trwania niezdolności do pracy, procent uszczerbku na zdrowiu, to orzeczenie to zostało odnotowane jako orzeczenie zmieniające ustalenia lekarza orzecznika.

W 2022 r. komisje lekarskie ZUS wydały 20,0 tys. orzeczeń zmieniających, co stanowiło 26,5% ogółu orzeczeń wydanych przez komisje. A zatem co czwarte orzeczenie komisji lekarskich zmieniło orzeczenie lekarza orzecznika. W 54,1 tys. (71,7%) spraw odwoławczych komisje lekarskie podtrzymały ustalenia lekarza orzecznika, a w pozostałych 1,4 tys. przypadków, tj. 1,8% orzeczeń, zanotowano brak informacji o końcowym rozstrzygnięciu. Analiza rodzaju orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie pozwala zauważyć, że najwyższy odsetek orzeczeń zmieniających ustalenia lekarza orzecznika odnotowujemy w związku z orzeczeniami powypadkowymi dotyczącymi oceny procentowego uszczerbku na zdrowiu – 34,1%, a najniższy w związku z orzeczeniami stwierdzającymi potrzebę rehabilitacji leczniczej na wniosek lekarza – 19,0% oraz orzeczeniami pierwszorazowymi w sprawie renty socjalnej – 19,1% (tabl. 5).

Tabl. 5 Orzeczenia wydane przez komisje lekarskie ZUS w latach 2021-2022 według rodzaju orzeczenia

Rodzaj orzeczenia wydanego przez komisje lekarskie	a – rok poprzedni = 100	ogółem	w tym:			
			orzeczenia podtrzymujące ustalenia lekarza orzecznika		orzeczenia zmieniające ustalenia lekarza orzecznika	
			liczba	liczba	ogółem = 100	liczba
Ogółem	2021	72 030	51 504	71,5	19 035	26,4
	2022	75 458	54 089	71,7	19 995	26,5
	a	104,8	105,0	x	105,0	x
z tego:						
orzeczenia pierwszorazowe dla celów rentowych	2021	14 766	10 329	70,0	4 157	28,2
	2022	15 183	10 434	68,7	4 480	29,5
	a	102,8	101,0	x	107,8	x
orzeczenia ponowne dla celów rentowych	2021	19 824	13 695	69,1	5 655	28,5
	2022	19 823	13 568	68,4	5 827	29,4
	a	100,0	99,1	x	103,0	x
orzeczenia pierwszorazowe i ponowne o rentę rodzinną oraz o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego dla osoby pobierającej rentę rodzinną	2021	1 434	960	67,0	413	28,8
	2022	1 555	1 047	67,3	443	28,5
	a	108,4	109,1	x	107,3	x
orzeczenia powypadkowe dotyczące oceny procentowego uszczerbku na zdrowiu	2021	8 725	5 515	63,2	3 075	35,2
	2022	8 185	5 255	64,2	2 788	34,1
	a	93,8	95,3	x	90,7	x
orzeczenia pierwszorazowe i ponowne w sprawach o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego emerytom	2021	4 644	3 753	80,8	857	18,5
	2022	5 084	4 023	79,1	1 018	20,0
	a	109,5	107,2	x	118,8	x
orzeczenia pierwszorazowe w sprawie renty socjalnej	2021	2 045	1 591	77,8	388	19,0
	2022	2 402	1 891	78,7	459	19,1
	a	117,5	118,9	x	118,3	x
orzeczenia ponowne w sprawie renty socjalnej	2021	2 536	1 851	73,0	594	23,4
	2022	2 548	1 918	75,3	531	20,8
	a	100,5	103,6	x	89,4	x
orzeczenia w sprawach świadczeń podlegających koordynacji	2021	1 709	1 178	68,9	493	28,9
	2022	1 778	1 260	70,9	483	27,2
	a	104,0	107,0	x	98,0	x
orzeczenia stwierdzające potrzebę rehabilitacji leczniczej na wniosek lekarza	2021	3 279	2 491	76,0	769	23,5
	2022	5 698	4 576	80,3	1 084	19,0
	a	173,8	183,7	x	141,0	x
orzeczenia pierwszorazowe i ponowne dla celów ustalenia uprawnień do świadczenia uzupełniającego	2021	12 735	9 923	77,9	2 552	20,0
	2022	12 885	9 890	76,8	2 806	21,8
	a	101,2	99,7	x	110,0	x
orzeczenia pozostałe	2021	333	218	65,5	82	24,6
	2022	317	227	71,6	76	24,0
	a	95,2	104,1	x	92,7	x

Rys. 3 Struktura orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie w 2022 roku

Rozpatrując liczbę orzeczeń wydanych w 2022 r. przez komisje lekarskie ubezpieczonym według województw odpowiadających miejscu ich zamieszkania, obserwujemy, że najwięcej orzeczeń wydano ubezpieczonym w województwie: wielkopolskim – 10,7 tys., mazowieckim – 8,7 tys., małopolskim i śląskim – po 7,0 tys. oraz dolnośląskim – 5,3 tys., najmniej natomiast w województwach; lubuskim – 1,6 tys., oraz opolskim i podlaskim – po 2,2 tys.. Najczęściej odwoływano się od orzeczeń lekarzy orzeczników (relacja orzeczeń komisji lekarskich do orzeczeń lekarzy orzeczników) w województwach: opolskim – 17,0% oraz wielkopolskim – 13,9% przypadków, najrzadziej natomiast w województwie śląskim – 6,4% i kujawsko-pomorskim - 5,2%.

Średni odsetek odwołań od orzeczeń lekarzy orzeczników w kraju wynosił 9,7% (tabl. 6 i rys. 4).

Ustalenia lekarza orzecznika najczęściej zmieniano w województwie zachodniopomorskim – w 42,6% oraz lubelskim – w 39,8% przypadków, natomiast orzeczenia podtrzymujące ustalenia lekarza orzecznika najczęściej wydawano w województwie opolskim – 84,5%, podlaskim – 81,1% i podkarpackim – 79,7% przypadków. Odsetek orzeczeń podtrzymujących ustalenia lekarza orzecznika wahał się od 56,0% do 81,1% orzeczeń wydanych osobom zamieszkałym na terenie danego województwa (tabl. 7 i rys. 5).

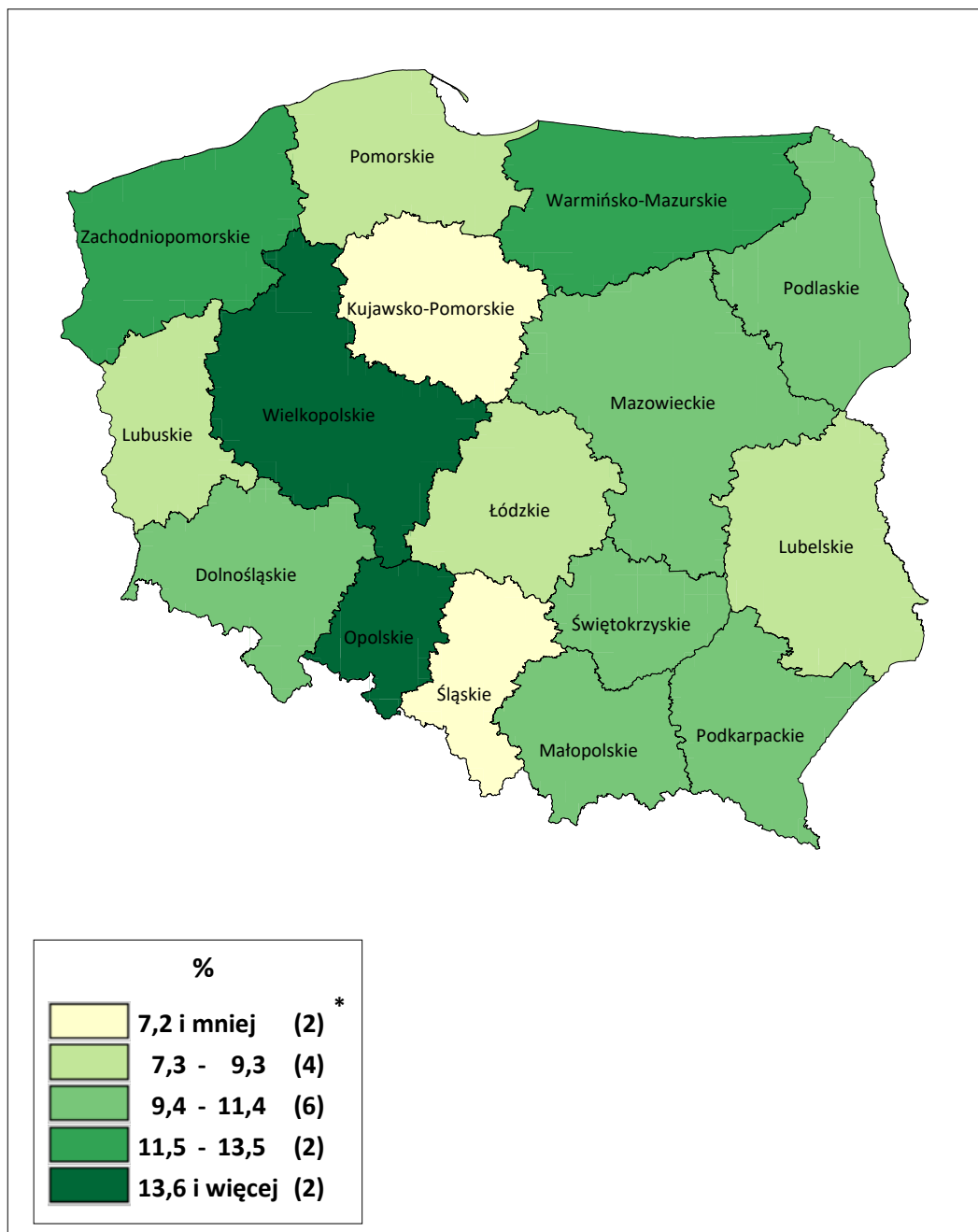
Tabl. 6 Orzeczenia wydane przez komisje lekarskie ZUS w 2022 roku według województwa, na terenie którego zamieszkuje osoba zgłaszająca sprzeciw

Województwa	Orzeczenia wydane przez lekarzy orzeczników	Orzeczenia wydane przez komisje lekarskie	Udział orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie w orzeczeniach wydanych przez lekarza orzecznika
OGÓŁEM	781 589	75 458	9,7%
Dolnośląskie	52 199	5 186	9,9%
Kujawsko-pomorskie	52 192	2 716	5,2%
Lubelskie	46 956	3 481	7,4%
Lubuskie	19 206	1 643	8,6%
Łódzkie	57 938	4 818	8,3%
Małopolskie	62 080	6 977	11,2%
Mazowieckie	92 013	8 717	9,5%
Opolskie	12 990	2 212	17,0%
Podkarpackie	39 444	4 111	10,4%
Podlaskie	20 649	2 181	10,6%
Pomorskie	50 043	4 433	8,9%
Śląskie	109 334	6 989	6,4%
Świętokrzyskie	26 546	2 913	11,0%
Warmińsko-mazurskie	27 141	3 663	13,5%
Wielkopolskie	77 353	10 716	13,9%
Zachodniopomorskie	35 505	4 702	13,2%

Tabl. 7 Orzeczenia wydane przez komisje lekarskie ZUS w 2022 roku według województwa, na terenie którego zamieszkuje osoba zgłaszająca sprzeciw

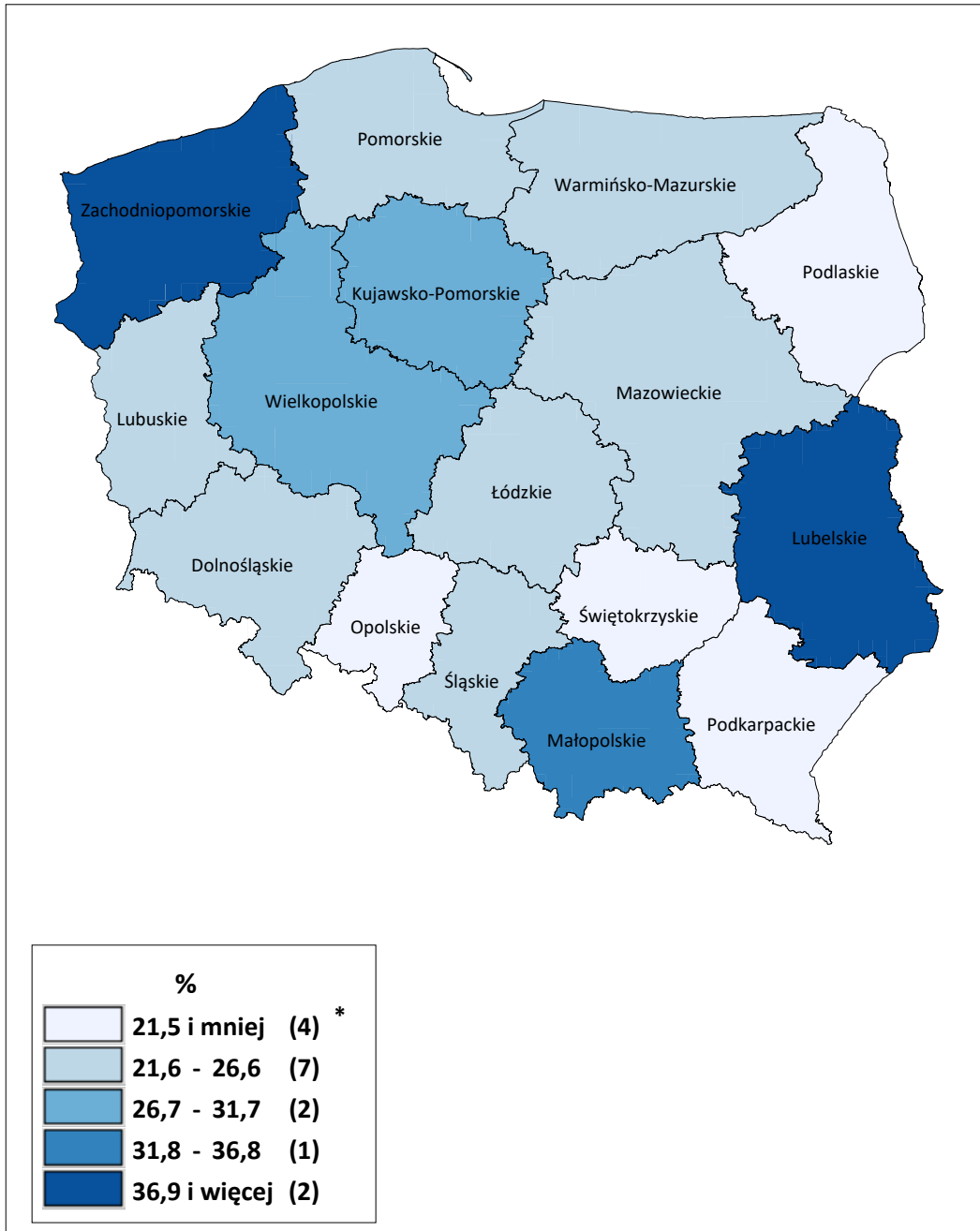
województwa	Ogółem	w tym orzeczenia:			
		podtrzymujące ustalenia lekarza orzecznika		zmieniające ustalenia lekarza orzecznika	
		liczba	ogółem = 100	liczba	ogółem = 100
OGÓŁEM	75 458	54 089	71,7	19 995	26,5
Dolnośląskie	5 186	3 920	75,6	1 210	23,3
Kujawsko-pomorskie	2 716	1 915	70,5	758	27,9
Lubelskie	3 481	2 088	60,0	1 387	39,8
Lubuskie	1 643	1 171	71,3	404	24,6
Łódzkie	4 818	3 525	73,2	1 267	26,3
Małopolskie	6 977	4 489	64,3	2 359	33,8
Mazowieckie	8 717	6 631	76,1	1 894	21,7
Opolskie	2 212	1 870	84,5	333	15,1
Podkarpackie	4 111	3 278	79,7	709	17,2
Podlaskie	2 181	1 769	81,1	398	18,2
Pomorskie	4 433	3 259	73,5	1 069	24,1
Śląskie	6 989	5 176	74,1	1 609	23,0
Świętokrzyskie	2 913	2 284	78,4	563	19,3
Warmińsko-mazurskie	3 663	2 659	72,6	954	26,0
Wielkopolskie	10 716	7 424	69,3	3 076	28,7
Zachodniopomorskie	4 702	2 631	56,0	2 005	42,6

Rys. 4 Udział orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie w orzeczeniach lekarzy orzeczników w 2022 r.

* liczba województw

Rys. 5 Udział orzeczeń zmieniających orzeczenia lekarzy orzeczników w orzeczeniach ogółem wydanych przez komisje lekarskie w 2022 r.

* liczba województw

3.1 Zmiany w ustaleniach lekarza orzecznika

W 2022 r. komisje lekarskie wydały 20,0 tys., tj. 26,5% orzeczeń zmieniających orzeczenia lekarza orzecznika. Rozpatrując odwołania od orzeczeń pierwszorazowych i ponownych rentowych, najczęściej, komisje lekarskie zmieniały ustalony przez lekarza orzecznika stopień niezdolności do pracy. W przypadku orzeczeń pierwszorazowych rentowych odsetek tych zmian wynosił 71,7%, a w przypadku orzeczeń ponownych rentowych – 77,9%.

Poza zmianami dotyczącymi stopnia niezdolności do pracy, komisje lekarskie w związku z orzeczeniami pierwszorazowymi rentowymi w 15,6% przypadków zmieniły datę powstania niezdolności do pracy, w 6,2% przypadków zmieniły związek niezdolności do pracy z określonymi okolicznościami powstania niezdolności do pracy, a w 6,5% przypadków zmieniły przewidywany okres niezdolności do pracy. W związku z badaniami ponownymi rentowymi odsetek tych orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie wynosił odpowiednio: 7,9%, 7,4% i 6,8%.

Badanie grup ubezpieczonych z orzeczeniem pierwszorazowym i ponownym rentowym, w stosunku do których zmieniono stopień niezdolności do pracy wykazało, że orzeczenia komisji lekarskich były bardziej korzystne dla osób odwołujących się od orzeczeń lekarza orzecznika. W przypadku orzeczeń pierwszorazowych rentowych przed wydaniem orzeczenia komisji lekarskiej 33,0% osób legitymowało się brakiem niezdolności do pracy, 22,9% miało orzeczoną częściową niezdolność do pracy, 13,6% całkowitą niezdolność do pracy, a 2,9% całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji. Po rozpatrzeniu odwołań i ponownym ustaleniu stopnia niezdolności do pracy przez komisje lekarskie – brak niezdolności do pracy występował w 13,4% przypadków (spadek o blisko 20 pkt. procentowych), częściowa niezdolność do pracy – w 22,7% (pozostanie na tym samym poziomie), całkowita niezdolność do pracy – w 15,2% (wzrost o 1,6 pkt. procentowego), a całkowita niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji – w 5,5% (wzrost o 2,6 pkt. procentowego). Ponadto po wydaniu orzeczeń przez komisje lekarskie zauważalny jest znaczny wzrost udziału badanych z uprawnieniami do świadczenia rehabilitacyjnego z 24,8% przypadków do 41,1%.

W przypadku orzeczeń ponownych rentowych po ustaleniach komisji lekarskich udział orzeczeń o braku niezdolności do pracy spadł o 19,3 punktów procentowych. Udział orzeczeń o całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji oraz o częściowej niezdolności

do pracy wzrósł odpowiednio o 4,0 i 6,6 punktu procentowego, a o całkowitej niezdolności do pracy wzrósł o 2,7 punktu procentowego.

Tabl. 8 Struktura orzeczeń w sprawach rentowych wydanych przez komisje lekarskie w latach 2021-2022 zmieniających ustalenia lekarza orzecznika

Wyszczególnienie		Orzeczenia pierwszorazowe rentowe		Orzeczenia ponowne rentowe	
		orzeczenia wydane przez lekarza orzecznika	orzeczenia wydane przez komisje lekarskie	orzeczenia wydane przez lekarza orzecznika	orzeczenia wydane przez komisje lekarskie
Ogółem	2021	100,0	100,0	100,0	100,0
	2022	100,0	100,0	100,0	100,0
w tym ustalające:					
całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	2021	6,4	2,9	9,0	4,0
	2022	2,9	5,5	4,7	8,7
brak niezdolności do samodzielnej egzystencji	2021	0,9	0,9	4,7	7,0
	2022	1,4	1,3	7,6	6,0
całkowitą niezdolność do pracy	2021	15,7	13,4	14,0	11,2
	2022	13,6	15,2	10,8	13,5
brak całkowitej niezdolności do pracy	2021	0,2	0,2	1,6	3,0
	2022	0,3	0,4	3,1	2,0
częściową niezdolność do pracy	2021	25,1	23,6	29,6	24,5
	2022	22,9	22,7	22,9	29,5
celowość przekwalifikowania zawodowego	2021	0,0	0,0	0,2	0,1
	2022	0,0	0,1	0,2	0,1
uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego	2021	36,9	24,2	27,3	19,4
	2022	24,8	41,1	19,4	28,0
brak niezdolności do pracy	2021	14,0	33,8	13,0	30,2
	2022	33,0	13,4	30,7	11,4

W 2022 r. w sprawach powypadkowych dotyczących oceny procentowego uszczerbku na zdrowiu komisje lekarskie wydały orzeczenia dla 8,2 tys. badanych, co stanowiło 10,8% ogółu orzeczeń. W związku z wypadkami przy pracy rozpatrzono 93,2% odwołań, a w związku z chorobami zawodowymi 6,8%. W przypadku 2,8 tys. orzeczeń (tj. 34,1%) komisje lekarskie dokonały zmian ustaleń lekarzy orzeczników. Przeciętny procent uszczerbku na zdrowiu osób badanych przez lekarzy orzeczników wynosił 5,9%, a badanych przez komisje 7,9%. Jego wysokość zależna była od rodzaju okoliczności w jakich zaistniał. I tak, przeciętny procent uszczerbku powstałego w wyniku wypadku przy pracy orzeczonego przez komisje lekarskie wyniósł 7,2% i był wyższy o 1,8 pkt. procentowego od orzeczonego przez lekarzy

orzeczników. W przypadku chorób zawodowych był wyższy o 0,6 pkt procentowego od orzeczonego przez lekarzy orzeczników i wynosił 17,7%.

Tabl. 9 Orzeczenia ustalające procentowy uszczerbek na zdrowiu wydane przez komisje lekarskie ZUS według okoliczności powstania uszczerbku oraz wybranych rodzajów urazów i chorób zawodowych

Wyszczególnienie	Przeciętny procent uszczerbku ustalony przez:	
	lekarza orzecznika	komisje lekarskie
OGÓŁEM	5,9	7,9
Wypadki przy pracy	5,4	7,2
uszkodzenia kończyny dolnej	4,8	6,4
uszkodzenia śródreżcza i palców	3,3	4,2
uszkodzenia kończyny górnej	6,8	8,1
uszkodzenia kręgosłupa	9,7	11,0
uszkodzenia twarzy	2,9	3,4
uszkodzenia głowy	13,8	18,4
uszkodzenia narządu słuchu	16,4	14,1
uszkodzenia klatki piersiowej i ich następstwa	13,4	16,1
uszkodzenia szyi, krtani, tchawicy i przełyku	10,2	15,0
uszkodzenia miednicy	17,0	22,2
uszkodzenia narządu wzroku	19,0	20,2
uszkodzenia narządów moczowo-płciowych	26,6	52,0
uszkodzenia brzucha i ich następstwa	11,8	17,0
porażenia lub niedowład	12,3	13,8
Choroby zawodowe	17,1	17,7
przewlekłe choroby narządu głosu	16,5	14,2
schorzenia układu oddechowego	27,7	32,6
pylice krzemowe	19,0	21,6
pylice azbestowe	15,7	14,3
pylice górników kopalń węgla	15,4	15,2
pylice spawaczy	14,7	11,7
schorzenia nerwów, mięśni	9,6	10,1
choroby zakaźne i pasożytnicze	9,1	10,7
uszkodzenia narządu słuchu	26,9	20,8
nowotwory złośliwe	45,7	40,9
zespół wibracyjny	27,2	50,0
choroby skóry	11,1	10,7

Z liczby 5,0 tys. orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie w 2022 r. w sprawie o rentę socjalną w co piątym orzeczeniu komisje lekarskie zmieniły ustalenia lekarza orzecznika. Najczęściej zmiany dotyczyły ustaleń stopnia niezdolności do pracy, stanowiły bowiem 59,4% ogółu orzeczeń zmieniających. W 27,4% przypadków zmiana ustaleń lekarza orzecznika dotyczyła związku niezdolności do pracy z określonymi okolicznościami, a w 13,2% przypadków komisje zmieniły datę powstania niezdolności do pracy.

W związku z tymi orzeczeniami, zmiany komisji lekarskich nie były korzystne w przypadku osób z orzeczeniami pierwszorazowymi jak również ponownymi.

4. Charakterystyka osób badanych

Wśród badanych przez komisje lekarskie w 2022 r., mężczyźni stanowili 50,7% ogółu. Najwyższy odsetek mężczyzn obserwujemy wśród odwołujących się od orzeczeń lekarza orzecznika w sprawach o ustalenie procentowego uszczerbku na zdrowiu – 67,5%, najniższy zaś w grupie występujących w sprawach o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego emerytom – 38,2% (tabl. 10).

Średni wiek osób odwołujących się od orzeczeń lekarzy orzeczników w porównaniu z rokiem poprzednim utrzymał się na tym samym poziomie i wynosił 51,9 roku (mężczyźni – 50,8 roku, kobiety - 53,3 roku). Najmłodszy badani (średni wiek – 28,1 roku), to mężczyźni z orzeczeniem pierwszorazowym wydanym przez lekarza orzecznika, ubiegający się o ustalenie prawa do renty socjalnej. Najstarsi, to mężczyźni wnoszący sprzeciw w sprawach o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego – średnio w wieku 69 lat.

Najliczniejszą grupą badanych przez komisje lekarskie w sprawach rentowych byli pracownicy, tzn. zatrudnieni na podstawie umowy o pracę. Stanowili oni 57,0% tej grupy osób. W dalszej kolejności byli to pracownicy i osoby nie będące pracownikami ubiegające się o ustalenie uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego – 36,7% oraz osoby ubiegające się o ustalenie uprawnień do renty rodzinnej – 4,2% (tabl. 12).

W większości przypadków przyczynami orzekania o niezdolności do pracy osób odwołujących się do komisji lekarskich od orzeczeń pierwszorazowych ustalających dla celów rentowych stopień niezdolności do pracy były nowotwory, choroby układu krążenia, choroby układu szkieletowo-mięśniowego i zaburzenia psychiczne. Odwołania powyższe stanowiły odpowiednio 18,7%, 17,0%, 16,3% i 16,0% ogółu odwołań. W przypadku mężczyzn główną przyczyną orzekania o niezdolności do pracy były choroby układu krążenia – 22,4% orzeczeń, a wśród kobiet nowotwory – 25,5% oraz zaburzenia psychiczne – 19,8% (rys. 6).

Wśród odwołujących się od orzeczeń ponownych rentowych głównymi przyczynami orzekania o niezdolności do pracy były choroby układu szkieletowo-mięśniowego – 18,2% orzeczeń, choroby układu krążenia – 17,4% oraz zaburzenia psychiczne – 16,7% (tabl. 16). Średni wiek osób odwołujących się od orzeczeń pierwszorazowych rentowych, którym ustalono stopień niezdolności do pracy wynosił 51,7 roku, a odwołujących się od orzeczeń ponownych – 53,5 roku.

**Tabl. 10 Orzeczenia komisji lekarskich wydane w 2022 r.
według rodzaju orzeczenia i płci osób badanych**

Rodzaj orzeczenia wydanego przez komisje lekarskie	Ogółem			w tym:					
	liczba	w odsetkach	średni wiek	Mężczyźni			Kobiety		
				liczba	w odsetkach	średni wiek	liczba	w odsetkach	średni wiek
Ogółem	75 458	100,0	51,9	38 277	100,0	50,8	36 657	100,0	53,3
<i>z tego:</i>									
orzeczenia pierwszorazowe dla celów rentowych	15 183	20,5	49,6	7 982	21,1	51,5	7 080	19,7	47,4
orzeczenia ponowne dla celów rentowych	19 823	27,5	51,3	11 414	30,6	52,9	8 343	24,4	49,0
orzeczenia pierwszorazowe i ponowne o rentę rodzinną oraz o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego dla osoby pobierającej rentę rodzinną	1 555	2,0	51,0	571	1,6	44,7	954	2,4	54,7
orzeczenia pierwszorazowe i ponowne dotyczące procentowego uszczerbku na zdrowiu	8 185	12,1	45,5	5 526	16,1	44,6	2 646	8,0	47,5
orzeczenia pierwszorazowe i ponowne w sprawach o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego emerytom	5 084	6,4	68,4	1 941	4,8	69,0	3 089	8,3	67,9
orzeczenia pierwszorazowe w sprawie renty socjalnej	2 402	2,8	28,4	1 309	2,9	28,1	1 093	2,8	28,7
orzeczenia ponowne w sprawie renty socjalnej	2 548	3,5	32,1	1 289	3,5	31,7	1 257	3,6	32,5
orzeczenia w sprawach świadczeń podlegających koordynacji	1 778	2,4	52,7	1 146	3,0	53,4	609	1,7	51,5
orzeczenia stwierdzające potrzebę rehabilitacji leczniczej na wniosek lekarza leczącego	5 698	4,6	54,5	2 032	3,4	55,8	3 666	5,9	53,8
orzeczenia pierwszorazowe i ponowne dla celów ustalenia uprawnień do świadczenia uzupełniającego	12 885	17,7	60,6	4 999	12,9	52,9	7 814	23,0	65,9
orzeczenia pozostałe	317	0,5	52,4	64	0,1	52,0	102	0,2	52,6

Tabl. 11 Wiek i płeć osób, którym orzeczenie wydał lekarz orzecznik i komisje lekarskie

Wyszczególnienie	Orzeczenia wydane przez:					
	lekarzy orzeczników			komisje lekarskie		
	liczba	w odsetkach	średni wiek	liczba	w odsetkach	średni wiek
Ogółem	781 589	100,0	51,4	75 458	100,0	51,9
mężczyźni	412 100	52,7	50,8	38 277	50,7	50,8
kobiety	364 709	46,7	52,6	36 657	48,6	53,3
nieustalona płeć*/	4 780	0,6	x	524	0,7	x

Tabl. 12 Orzeczenia komisji lekarskich w sprawach rentowych wydane w latach 2021-2022 według grup badanych

Wyszczególnienie		Ogółem		w tym:			
				Mężczyźni		Kobiety	
		liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach
a – rok poprzedni = 100							
Ogółem	2021	36 024	100,0	19 874	100,0	15 942	100,0
	2022	36 561	100,0	19 967	100,0	16 377	100,0
	a	101,5	x	100,5	x	102,7	x
z tego orzeczenia wydane:							
ubiegającym się o rentę z tytułu niezdolności do pracy pracownikom	2021	21 072	58,5	12 332	62,1	8 582	53,8
	2022	20 841	57,0	12 095	60,6	8 584	52,4
	a	98,9	x	98,1	x	100,0	x
ubiegającym się o rentę z tytułu niezdolności do pracy osobom nie będącym pracownikami	2021	568	1,6	428	2,1	135	0,9
	2022	608	1,7	432	2,2	172	1,1
	a	107,0	x	100,9	x	127,4	x
ubiegającym się o ustalenie uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego	2021	12 824	35,6	6 408	32,2	6 394	40,1
	2022	13 402	36,7	6 741	33,8	6 640	40,5
	a	104,5	x	105,2	x	103,8	x
ubiegającym się o ustalenie uprawnień do renty rodzinnej	2021	1 434	4,0	592	3,0	819	5,1
	2022	1 555	4,2	571	2,8	954	5,8
	a	108,4	x	96,5	x	116,5	x
ubiegającym się o rentę inwalidy wojennego, wojskowego	2021	126	0,3	114	0,6	12	0,1
	2022	155	0,4	128	0,6	27	0,2
	a	123,0	x	112,3	x	225,0	x
Orzeczenia pierwszorazowe rentowe	2021	14 766	100,0	7 881	100,0	6 761	100,0
	2022	15 183	100,0	7 982	100,0	7 080	100,0
	a	102,8	x	101,3	x	104,7	x
z tego orzeczenia wydane:							

**Tabl. 12 Orzeczenia komisji lekarskich w sprawach rentowych
wydane w latach 2021-2022 według grup badanych (cd.)**

Wyszczególnienie a – rok poprzedni = 100	Ogółem		w tym:				
	liczba	w odsetkach	Mężczyźni		Kobiety		
			liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	
ubiegającym się o rentę z tytułu niezdolności do pracy pracownikom	2021 2022 a	8 152 7 784 95,5	55,2 51,3 x	4 488 4 290 95,6	56,9 53,8 x	3 560 3 389 95,2	52,7 47,9 x
ubiegającym się o rentę z tytułu niezdolności do pracy osobom nie będącym pracownikami	2021 2022 a	192 254 132,3	1,3 1,7 x	138 170 123,2	1,8 2,1 x	51 82 160,8	0,7 1,1 x
ubiegającym się o ustalenie uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego	2021 2022 a	6 394 7 104 111,1	43,3 46,8 x	3 233 3 489 107,9	41,0 43,7 x	3 144 3 601 114,5	46,5 50,9 x
ubiegającym się o rentę inwalidy wojennego, wojskowego	2021 2022 a	28 41 146,4	0,2 0,2 x	22 33 150,0	0,3 0,4 x	6 8 133,3	0,1 0,1 x
Orzeczenia ponowne rentowe	2021 2022 a	19 824 19 823 100,0	100,0 100,0 x	11 401 11 414 100,1	100,0 100,0 x	8 362 8 343 99,8	100,0 100,0 x
z tego orzeczenia wydane:							
ubiegającym się o rentę z tytułu niezdolności do pracy pracownikom	2021 2022 a	12 920 13 057 101,1	65,2 65,9 x	7 844 7 805 99,5	68,8 68,4 x	5 022 5 195 103,4	60,0 62,3 x
ubiegającym się o rentę z tytułu niezdolności do pracy osobom nie będącym pracownikami	2021 2022 a	376 354 94,1	1,9 1,8 x	290 262 90,3	2,5 2,3 x	84 90 107,1	1,0 1,1 x
ubiegającym się o ustalenie uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego	2021 2022 a	6 430 6 298 97,9	32,4 31,8 x	3 175 3 252 102,4	27,9 28,5 x	3 250 3 039 93,5	38,9 36,4 x
ubiegającym się o rentę inwalidy wojennego, wojskowego	2021 2022 a	98 114 116,3	0,5 0,5 x	92 95 103,3	0,8 0,8 x	6 19 316,7	0,1 0,2 x
Orzeczenia pierwszorazowe i ponowne o rentę rodzinną oraz o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego dla osoby pobierającej rentę rodzinną	2021 2022 a	1 434 1 555 108,4	100,0 100,0 x	592 571 96,5	100,0 100,0 x	819 954 116,5	100,0 100,0 x
z tego orzeczenia							

Tabl. 12 Orzeczenia komisji lekarskich w sprawach rentowych wydane w latach 2021-2022 według grup badanych (dok.)

Wyszczególnienie		Ogółem		w tym:			
				Mężczyźni		Kobiety	
		a – rok poprzedni = 100		liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach
pierwszorazowe	2021	965	67,3	432	73,0	512	62,5
	2022	1 040	66,9	409	71,6	605	63,4
	a	107,8	x	94,7	x	118,2	x
ponowne	2021	469	32,7	160	27,0	307	37,5
	2022	515	33,1	162	28,4	349	36,6
	a	109,8	x	101,3	x	113,7	x

W związku z odwołaniami od orzeczeń pierwszorazowych rentowych, komisje lekarskie najczęściej ustalały niezdolność do pracy na okres od 10 do 12 miesięcy. Orzeczenia z takim okresem ważności stanowiły 30,7%. W przypadku odwołań od orzeczeń ponownych rentowych najczęściej ustalały na okres od 13 do 24 miesięcy i stanowiły one 23,7%.

Orzeczenie bezterminowe stwierdzające trwałą niezdolność do pracy w sprawach pierwszorazowych rentowych uzyskało 11,3% badanych przez komisje, natomiast w sprawach ponownych rentowych 13,4%. W porównaniu z rokiem poprzednim ich udział w przypadku orzeczeń pierwszorazowych wzrósł - o 0,8 punktu procentowego, a w przypadku orzeczeń ponownych był niższy o 0,5 punktu procentowego (tabl. 17, 19). Porównując struktury ustalonych okresów orzeczeń pierwszorazowych i ponownych (bez orzeczeń bezterminowych) na jakie komisje lekarskie ustalały niezdolność do pracy, obserwujemy w przypadku odwołań od orzeczeń ponownych znacznie wyższy udział okresów długich (25-36 m-cy) i bardzo długich (37 m-cy i więcej) – rys. 8 i 9.

Średni okres ważności orzeczeń pierwszorazowych dla celów rentowych wydanych przez komisje lekarskie wynosił 16,2 m-cy, a przypadku orzeczeń ponownych 21,5 m-cy.

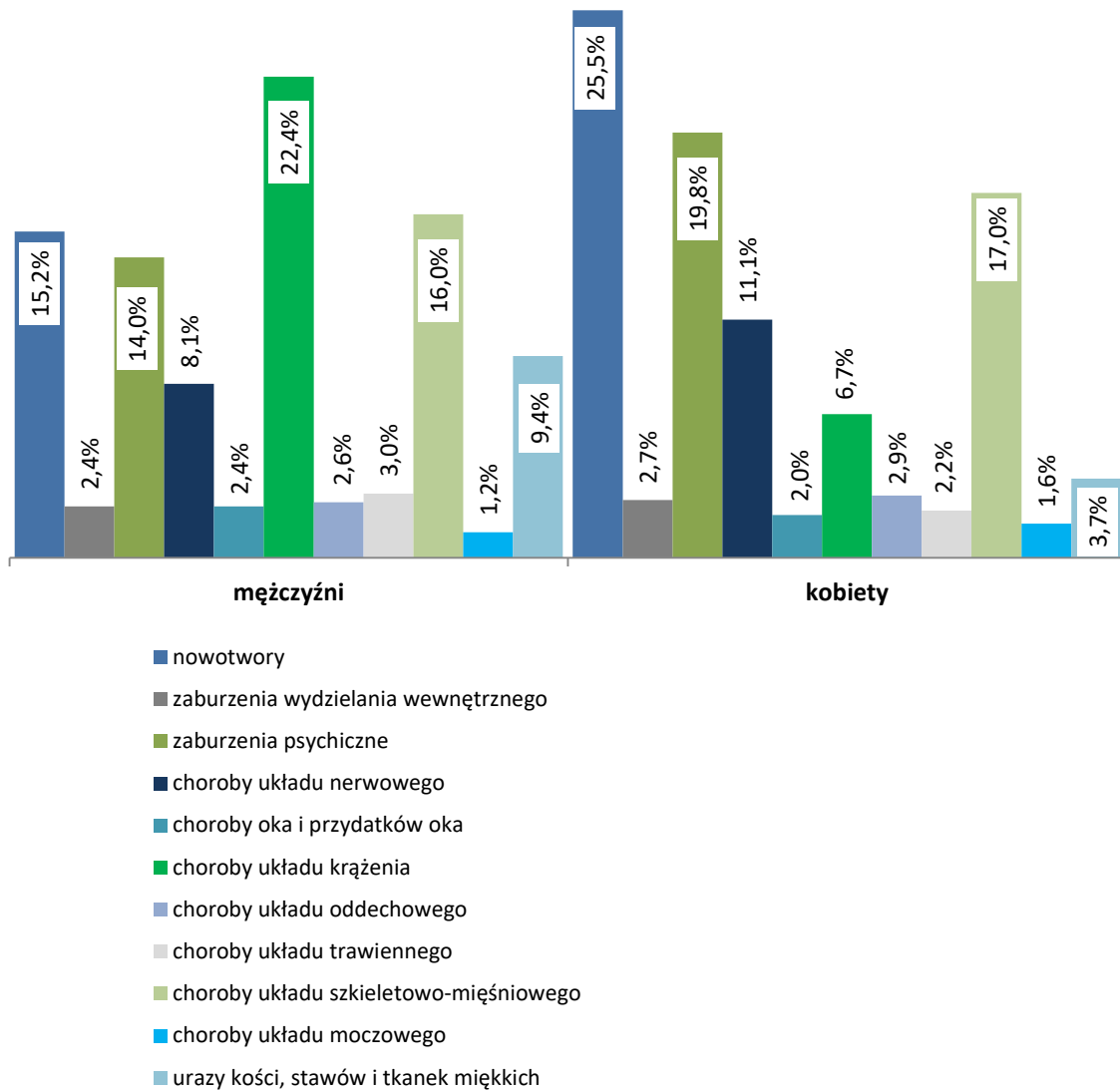
Tabl. 13 Orzeczenia komisji lekarskich ustalające niezdolność do pracy wydane w związku z odwołaniami od orzeczeń pierwszorazowych rentowych lekarzy orzeczników według grup chorobowych i wieku badanych

Grupy chorobowe	Orzeczenia komisji lekarskich									Średni wiek
	Ogółem	Wiek osób badanych – z tego:							Średni wiek	
		19 lat i mniej	20 - 29	30 - 39	40 - 49	50 - 59	60 - 64	65 lat i więcej		
OGÓŁEM	2021	100,0	0,1	4,1	11,4	20,5	39,0	22,7	2,2	51,4
	2022	100,0	0,1	3,9	10,7	21,1	38,0	24,3	1,9	51,7
w tym:										
choroby układu krążenia	2021	100,0	-	0,2	3,1	13,6	38,4	41,9	2,8	56,6
	2022	100,0	0,2	0,5	3,4	14,7	34,6	44,7	1,9	56,5
nowotwory	2021	100,0	-	2,0	8,2	22,7	43,3	22,7	1,1	52,2
	2022	100,0	-	2,4	7,5	21,0	43,9	24,3	0,9	52,7
zaburzenia psychiczne	2021	100,0	-	10,5	23,8	21,5	35,0	7,7	1,5	45,7
	2022	100,0	-	10,1	22,5	28,1	30,1	8,8	0,4	45,2
choroby układu szkieletowo-mięśniowego	2021	100,0	-	1,7	6,6	21,1	46,3	22,9	1,4	53,0
	2022	100,0	-	1,7	7,3	17,1	44,8	27,5	1,6	53,7
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	2021	100,0	0,7	7,6	19,4	19,4	30,8	19,0	3,1	48,4
	2022	100,0	-	6,5	14,2	25,4	31,0	21,6	1,3	49,1
choroby układu nerwowego	2021	100,0	-	6,1	12,5	23,5	40,2	17,0	0,7	49,7
	2022	100,0	-	4,6	14,0	24,2	39,0	16,8	1,4	49,8
choroby układu oddechowego	2021	100,0	-	1,2	1,2	8,5	35,4	36,6	17,1	59,0
	2022	100,0	-	-	1,2	9,4	40,0	35,3	14,1	58,9
choroby oka	2021	100,0	-	4,5	19,7	25,8	28,8	16,7	4,5	48,7
	2022	100,0	-	4,3	8,6	27,1	40,0	18,6	1,4	50,7
choroby układu trawiennego	2021	100,0	-	4,8	13,3	31,3	36,1	14,5	-	48,6
	2022	100,0	1,2	2,3	15,3	24,7	45,9	10,6	-	48,8
zaburzenia wydzielania wewnętrznego	2021	100,0	-	2,5	8,5	26,8	42,7	19,5	-	51,3
	2022	100,0	-	3,8	10,1	26,6	39,2	19,0	1,3	50,9
choroby układu moczowo-płciowego	2021	100,0	-	6,0	14,0	28,0	32,0	16,0	4,0	48,7
	2022	100,0	-	7,3	19,5	29,3	31,7	9,8	2,4	47,5

Tabl. 14 Orzeczenia komisji lekarskich ustalające niezdolność do pracy wydane w związku z odwołaniami od orzeczeń pierwszorazowych rentowych lekarzy orzeczników według grup chorobowych i wieku badanych

Grupy chorobowe		Orzeczenia komisji lekarskich								Średni wiek	
		Ogółem	Wiek osób badanych								
			19 lat i mniej	20 - 29	30 - 39	40 - 49	50 - 59	60 - 64	65 lat i więcej		
OGÓŁEM	2021	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	51,4
	2022	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	51,7
w tym:											
choroby układu krążenia	2021	17,4	-	0,8	4,9	11,5	17,1	32,1	22,1		56,6
	2022	17,0	50,0	2,4	5,4	11,8	15,5	31,3	17,2		56,5
nowotwory	2021	17,8	-	8,7	12,9	19,7	19,8	17,8	8,8		52,2
	2022	18,7	-	11,4	13,2	18,6	21,7	18,7	8,6		52,7
zaburzenia psychiczne	2021	15,1	-	38,6	31,7	15,8	13,6	5,1	10,3		45,7
	2022	16,0	-	40,7	33,6	21,2	12,6	5,8	3,4		45,2
choroby układu szkieletowo-mięśniowego	2021	16,6	-	7,1	9,7	17,1	19,7	16,7	10,3		53,0
	2022	16,3	-	7,3	11,1	13,2	19,2	18,4	13,8		53,7
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	2021	9,4	-	17,3	16,0	8,8	7,4	7,8	13,2		48,4
	2022	7,4	-	12,2	9,9	8,9	6,1	6,6	5,2		49,1
choroby układu nerwowego	2021	8,6	-	12,6	9,4	9,8	8,8	6,4	2,9		49,7
	2022	9,1	-	10,6	12,0	10,5	9,4	6,3	6,9		49,8
choroby układu oddechowego	2021	2,7	-	0,8	0,3	1,1	2,4	4,3	20,6		59,0
	2022	2,7	-	-	0,3	1,2	2,9	3,9	20,7		58,9
choroby oka	2021	2,1	-	2,4	3,7	2,7	1,6	1,6	4,4		48,7
	2022	2,2	-	2,4	1,8	2,9	2,4	1,7	1,7		50,7
choroby układu trawiennego	2021	2,7	-	3,2	3,1	4,1	2,5	1,7	-		48,6
	2022	2,7	50,0	1,6	3,9	3,2	3,3	1,2	-		48,8
zaburzenia wydzielania wewnętrznego	2021	2,7	-	1,6	2,0	3,5	2,9	2,3	-		51,3
	2022	2,5	-	2,4	2,4	3,2	2,6	2,0	1,7		50,9
choroby układu moczowo-płciowego	2021	1,6	-	2,4	2,0	2,2	1,3	1,1	2,9		48,7
	2022	1,3	-	2,4	2,4	1,8	1,1	0,5	1,7		47,5

Rys. 6 Struktura orzeczeń pierwszorazowych rentowych wydanych przez komisje lekarskie w 2022 r., w których ustalono stopień niezdolności do pracy według wybranych grup chorobowych i płci osób badanych

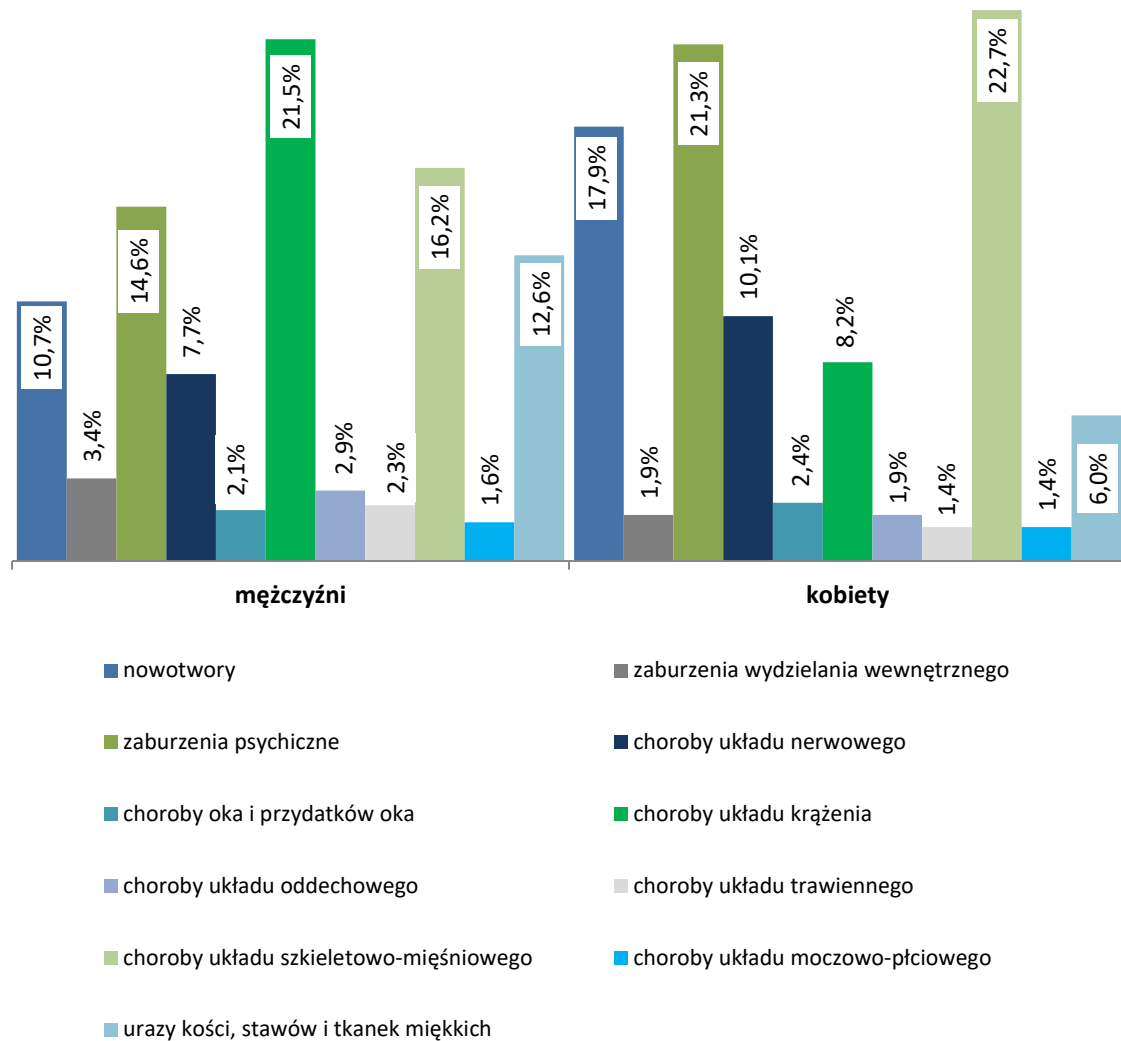
Tabl. 15 Orzeczenia komisji lekarskich ustalające niezdolność do pracy wydane w związku z odwołaniami od orzeczeń ponownych rentowych lekarzy orzeczników według grup chorobowych i wieku badanych

Grupy chorobowe		Ogółem	Orzeczenia komisji lekarskich						Średni wiek
			Wiek osób badanych – z tego:						
			20 - 29	30 - 39	40 - 49	50 - 59	60 - 64	65 lat i więcej	
OGÓŁEM	2021	100,0	1,1	7,2	20,1	41,8	26,8	3,0	53,6
	2022	100,0	1,1	7,5	20,9	42,1	25,8	2,6	53,5
w tym:									
choroby układu krążenia	2021	100,0	0,1	2,1	10,1	40,4	44,4	2,9	57,2
	2022	100,0	0,2	2,6	12,5	39,9	41,7	3,1	57,0
nowotwory	2021	100,0	0,7	5,7	19,3	44,3	27,8	2,2	54,1
	2022	100,0	1,1	5,0	20,5	45,1	26,9	1,4	53,8
zaburzenia psychiczne	2021	100,0	1,3	11,4	28,0	41,3	16,2	1,8	50,9
	2022	100,0	1,8	11,3	28,7	41,1	15,7	1,4	50,7
choroby układu szkieletowo-mięśniowego	2021	100,0	0,7	5,1	17,5	45,6	28,4	2,7	54,5
	2022	100,0	0,3	4,6	18,7	46,4	27,9	2,1	54,6
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	2021	100,0	4,2	14,1	22,3	34,2	20,1	5,1	50,7
	2022	100,0	3,3	13,5	22,5	36,0	19,7	5,0	51,0
choroby układu nerwowego	2021	100,0	1,0	8,4	24,3	44,4	20,5	1,4	52,2
	2022	100,0	1,7	11,0	24,4	41,9	20,5	0,5	51,4
choroby układu oddechowego	2021	100,0	0,6	2,9	8,1	40,7	34,9	12,8	58,3
	2022	100,0	-	2,8	9,7	42,4	34,7	10,4	58,0
choroby oka	2021	100,0	0,8	6,1	28,2	40,5	22,1	2,3	52,2
	2022	100,0	1,7	10,0	25,8	43,4	15,8	3,3	51,8
choroby układu trawiennego	2021	100,0	4,5	9,8	29,5	36,6	17,8	1,8	50,0
	2022	100,0	0,9	13,8	25,7	43,1	16,5	-	50,4
zaburzenia wydzielania wewnętrznego	2021	100,0	-	5,7	19,1	49,7	22,9	2,6	53,7
	2022	100,0	-	4,3	22,4	44,1	27,3	1,9	54,3
choroby układu moczowo-płciowego	2021	100,0	-	4,8	22,6	39,3	33,3	-	54,0
	2022	100,0	-	13,4	28,1	36,6	20,7	1,2	50,9

Tabl. 16 Orzeczenia komisji lekarskich ustalające niezdolność do pracy wydane w związku z odwołaniami od orzeczeń ponownych rentowych lekarzy orzeczników według grup chorobowych i wieku badanych

Grupy chorobowe		Ogółem	Orzeczenia komisji lekarskich						Średni wiek
			Wiek osób badanych						
			20 - 29	30 - 39	40 - 49	50 - 59	60 - 64	65 lat i więcej	
OGÓŁEM	2021	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	53,6
	2022	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	53,5
w tym:									
choroby układu krążenia	2021	16,5	1,6	4,8	8,4	16,0	27,5	15,6	57,2
	2022	17,4	3,3	6,1	10,4	16,5	28,1	20,1	57,0
nowotwory	2021	12,6	7,9	9,9	12,1	13,4	13,1	9,0	54,1
	2022	12,9	13,1	8,6	12,7	13,8	13,4	6,9	53,8
zaburzenia psychiczne	2021	17,5	20,6	27,7	24,4	17,2	10,6	10,2	50,9
	2022	16,7	26,2	25,2	23,0	16,3	10,1	9,0	50,7
choroby układu szkieletowo-mięśniowego	2021	18,5	11,1	13,2	16,1	20,2	19,6	16,2	54,5
	2022	18,2	4,9	11,3	16,3	20,1	19,6	14,6	54,6
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	2021	10,0	36,5	19,5	11,1	8,2	7,5	16,8	50,7
	2022	10,6	31,1	19,1	11,4	9,0	8,1	20,1	51,0
choroby układu nerwowego	2021	9,3	7,9	10,9	11,3	9,9	7,2	4,2	52,2
	2022	8,5	13,1	12,5	9,9	8,4	6,7	1,4	51,4
choroby układu oddechowego	2021	3,1	1,6	1,3	1,3	3,1	4,1	13,2	58,3
	2022	2,6	-	1,0	1,2	2,7	3,5	10,4	58,0
choroby oka	2021	2,4	1,6	2,0	3,4	1,6	2,0	1,8	52,2
	2022	2,2	3,3	2,9	2,7	2,3	1,3	2,8	51,8
choroby układu trawiennego	2021	2,0	7,9	2,8	3,0	1,8	1,4	1,2	50,0
	2022	2,0	1,6	3,7	2,5	2,0	1,3	-	50,4
zaburzenia wydzielania wewnętrznego	2021	2,9	-	2,3	2,7	3,4	2,5	2,4	53,7
	2022	2,9	-	1,7	3,2	3,1	3,1	2,1	54,3
choroby układu moczowo-płciowego	2021	1,5	-	0,8	1,7	1,4	1,9	-	54,0
	2022	1,5	-	2,7	2,0	1,3	1,2	0,7	50,9

Rys. 7 Struktura orzeczeń ponownych rentowych wydanych przez komisje lekarskie w 2022 r., w których ustalono stopień niezdolności do pracy według wybranych grup chorobowych

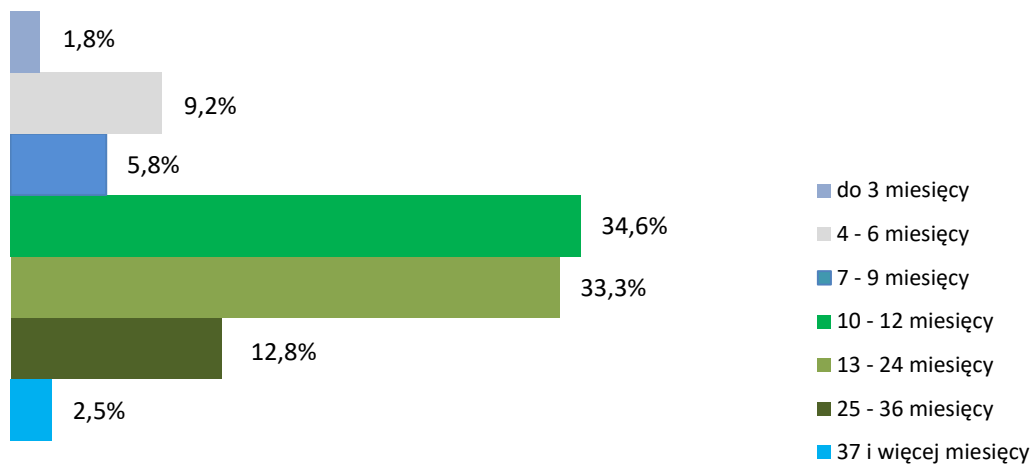
Tabl. 17 Orzeczenia komisji lekarskich ustalające niezdolność do pracy wydane w związku z odwołaniami od orzeczeń pierwszorazowych rentowych lekarzy orzeczników według przewidywanego okresu trwania niezdolności do pracy i grup chorobowych

Grupy chorobowe		Ogółem	Orzeczenia komisji lekarskich wydane na czas określony - w tym:							bezterminowo	średni okres ważności
			do 3 m-cy	4 - 6	7 - 9	10 - 12	13 - 24	25 - 36	37 m-cy i więcej		
OGÓŁEM	2021	100,0	1,7	7,7	5,7	32,6	29,2	10,3	2,3	10,5	15,7
	2022	100,0	1,6	8,2	5,1	30,7	29,5	11,4	2,2	11,3	16,2
w tym:											
choroby układu krążenia	2021	100,0	1,1	5,5	5,8	29,7	33,6	10,4	1,3	12,6	15,6
	2022	100,0	0,7	5,0	6,5	29,7	31,4	10,9	1,8	14,0	16,3
nowotwory	2021	100,0	0,3	3,0	4,3	32,6	36,6	12,0	2,0	9,2	17,0
	2022	100,0	0,3	3,2	2,8	30,8	36,6	14,7	1,1	10,5	17,9
zaburzenia psychiczne	2021	100,0	1,3	6,6	5,9	34,7	26,4	13,5	3,4	8,2	16,6
	2022	100,0	1,4	7,6	3,7	34,2	28,3	12,3	3,7	8,8	17,0
choroby układu szkieletowo-mięśniowego	2021	100,0	3,1	13,5	7,3	34,7	26,7	7,4	2,2	5,1	13,9
	2022	100,0	2,7	15,3	7,4	32,3	23,7	9,2	0,8	8,6	13,5
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	2021	100,0	3,1	18,1	7,7	35,5	22,3	7,0	1,8	4,5	13,3
	2022	100,0	5,0	18,1	8,8	31,5	20,2	7,6	-	8,8	12,4
choroby układu nerwowego	2021	100,0	2,6	4,9	3,4	32,7	25,6	12,8	3,4	14,6	17,4
	2022	100,0	1,7	7,3	5,2	26,4	29,5	13,5	4,9	11,5	17,7
choroby układu oddechowego	2021	100,0	1,2	1,2	3,6	27,7	25,3	16,9	-	24,1	17,5
	2022	100,0	-	4,7	-	30,2	25,6	8,1	3,5	27,9	16,9
choroby oka	2021	100,0	-	4,5	7,6	7,6	19,7	15,1	7,6	37,9	22,1
	2022	100,0	-	11,3	2,8	26,8	22,5	16,9	5,6	14,1	18,1
choroby układu trawiennego	2021	100,0	-	6,5	4,3	35,5	33,3	6,5	2,1	11,8	15,2
	2022	100,0	-	8,0	4,6	35,6	37,9	3,5	-	10,4	13,7
zaburzenia wydzielania wewnętrznego	2021	100,0	2,4	8,5	6,0	44,6	25,3	1,2	3,6	8,4	13,7
	2022	100,0	2,5	1,2	4,9	39,5	32,1	8,7	3,7	7,4	15,9
choroby układu moczowo-płciowego	2021	100,0	1,9	1,9	5,8	32,7	34,6	9,6	3,9	9,6	17,6
	2022	100,0	2,4	4,8	2,4	23,8	35,7	21,4	7,1	2,4	20,0

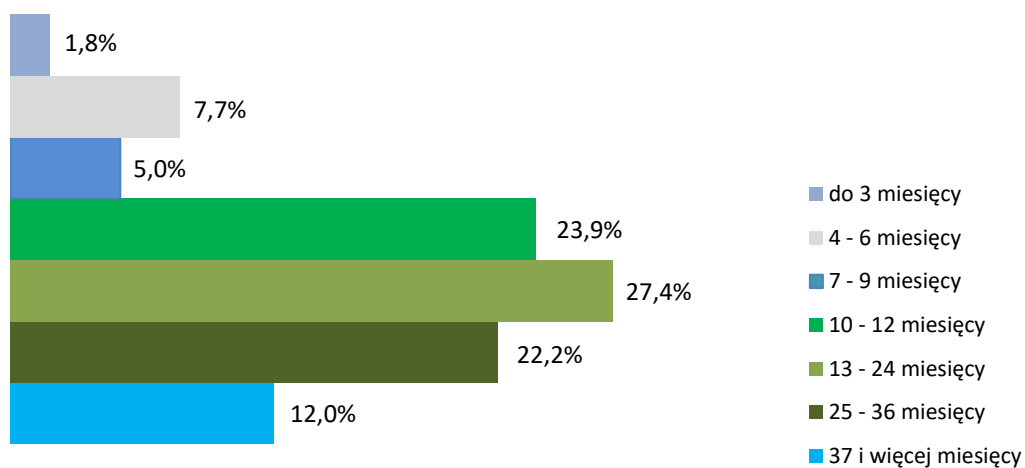
Tabl. 18 Orzeczenia komisji lekarskich ustalające niezdolność do pracy wydane w związku z odwołaniami od orzeczeń pierwszorazowych rentowych lekarzy orzeczników według przewidywanego okresu trwania niezdolności do pracy i grup chorobowych

Grupy chorobowe		Ogółem	Orzeczenia komisji lekarskich wydane na czas określony – w tym:							bezterminowo	średni okres ważności
			do 3 m-cy	4 - 6	7 - 9	10 - 12	13 - 24	25 - 36	37 m-cy i więcej		
OGÓŁEM	2021	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	15,5
	2022	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	16,2
w tym:											
choroby układu krążenia	2021	17,3	11,5	12,3	17,7	15,8	19,9	17,4	9,5	20,8	15,6
	2022	16,9	8,0	10,3	21,2	16,4	18,0	16,2	13,9	20,9	16,3
nowotwory	2021	18,9	3,8	7,4	14,4	18,9	23,7	22,0	16,2	16,6	17,0
	2022	19,3	4,0	7,6	10,3	19,4	24,0	24,9	9,7	17,9	17,9
zaburzenia psychiczne	2021	14,9	11,5	12,8	15,5	15,9	13,5	19,6	21,6	11,8	16,6
	2022	16,0	14,0	14,9	11,5	17,8	15,3	17,3	26,4	12,4	17,0
choroby układu szkieletowo-mięśniowego	2021	16,1	30,8	28,4	20,4	17,1	14,7	11,6	14,9	7,9	13,9
	2022	15,9	28,0	29,8	23,0	16,8	12,8	12,9	5,6	12,1	13,5
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	2021	9,1	17,3	21,4	12,2	9,9	6,9	6,1	6,8	3,9	13,3
	2022	7,4	24,0	16,4	12,7	7,6	5,1	4,9	-	5,8	12,4
choroby układu nerwowego	2021	8,4	13,5	5,4	5,0	8,4	7,4	10,4	12,2	11,8	17,4
	2022	9,0	10,0	8,0	9,1	7,7	9,0	10,7	19,4	9,1	17,7
choroby układu oddechowego	2021	2,6	1,9	0,4	1,7	2,2	2,3	4,3	-	6,0	17,5
	2022	2,7	-	1,5	-	2,6	2,3	1,9	4,2	6,6	16,9
choroby oka	2021	2,1	-	1,2	2,8	0,5	1,4	3,1	6,8	7,6	22,1
	2022	2,2	-	3,1	1,2	1,9	1,7	3,3	5,6	2,8	18,1
choroby układu trawiennego	2021	2,9	-	2,5	2,2	3,2	3,4	1,8	2,7	3,3	15,2
	2022	2,7	-	2,7	2,4	3,2	3,5	0,8	-	2,5	13,7
zaburzenia wydzielania wewnętrznego	2021	2,6	3,8	2,9	2,8	3,6	2,3	0,3	4,1	2,1	13,7
	2022	2,5	4,0	0,4	2,4	3,3	2,7	1,9	4,2	1,7	15,9
choroby układu moczowo-płciowego	2021	1,6	1,9	0,4	1,7	1,6	1,9	1,5	2,7	1,5	17,6
	2022	1,3	2,0	0,8	0,6	1,0	1,6	2,5	4,2	0,3	20,0

Rys. 8 Struktura orzeczeń pierwszorazowych rentowych wydanych przez komisje lekarskie w 2022 r., w których ustalono stopień niezdolności do pracy na czas określony według przewidywanego okresu trwania niezdolności

Rys. 9 Struktura orzeczeń ponownych rentowych wydanych przez komisje lekarskie w 2022 r., w których ustalono stopień niezdolności do pracy na czas określony według przewidywanego okresu trwania niezdolności

Tabl. 19 Orzeczenia komisji lekarskich ustalające niezdolność do pracy wydane w związku z odwołaniami od orzeczeń ponownych rentowych lekarzy orzeczników według przewidywanego okresu trwania niezdolności do pracy i grup chorobowych

Grupy chorobowe		Ogółem	Orzeczenia komisji lekarskich wydane na czas określony w tym:							beztymonowo	średni okres ważności
			do 3 m-cy	4 - 6	7 - 9	10 - 12	13 - 24	25 - 36	37 m-cy i więcej		
OGÓŁEM	2021	100,0	1,3	5,8	3,7	22,7	23,2	18,4	11,0	13,9	21,8
	2022	100,0	1,6	6,7	4,3	20,7	23,7	19,2	10,4	13,4	21,5
choroby układu krążenia	2021	100,0	1,7	3,7	2,5	24,0	25,1	17,5	10,7	14,8	21,5
	2022	100,0	0,6	4,6	3,6	18,2	25,1	21,4	10,5	16,0	22,6
nowotwory	2021	100,0	0,3	4,5	4,6	29,9	29,2	15,8	6,8	8,9	18,9
	2022	100,0	1,3	4,6	4,3	28,4	29,5	16,3	6,9	8,7	19,5
zaburzenia psychiczne	2021	100,0	0,9	4,0	2,3	19,7	20,8	25,1	15,0	12,2	25,4
	2022	100,0	0,6	3,9	3,1	19,7	24,0	25,6	12,7	10,4	24,3
choroby układu szkieletowo-mięśniowego	2021	100,0	1,4	11,4	5,0	26,7	22,0	12,6	7,8	13,1	17,9
	2022	100,0	3,0	11,6	7,6	22,9	24,4	12,8	8,1	9,6	17,6
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	2021	100,0	1,8	7,3	4,9	22,5	21,4	16,2	10,2	15,7	21,2
	2022	100,0	2,3	10,2	4,7	18,2	20,7	15,6	10,9	17,4	21,3
choroby układu nerwowego	2021	100,0	1,2	4,1	2,5	17,3	20,6	22,2	14,5	17,6	25,1
	2022	100,0	1,7	5,8	2,8	17,1	19,1	22,0	13,7	17,8	24,1
choroby układu oddechowego	2021	100,0	0,6	4,6	4,6	19,6	19,7	19,7	7,5	23,7	22,0
	2022	100,0	2,0	4,1	6,2	15,1	21,2	19,2	8,9	23,3	21,5
choroby oka	2021	100,0	0,7	3,1	0,8	13,1	17,7	21,5	20,0	23,1	29,8
	2022	100,0	1,7	5,8	-	17,5	15,0	15,0	9,2	35,8	24,3
choroby układu trawiennego	2021	100,0	1,8	5,3	6,2	24,8	23,0	24,8	7,9	6,2	21,5
	2022	100,0	2,7	6,2	0,9	25,7	32,7	17,7	10,6	3,5	21,3
zaburzenia wydzielania wewnętrznego	2021	100,0	-	5,7	4,4	19,0	27,2	19,6	13,3	10,8	23,4
	2022	100,0	1,9	6,8	3,7	21,0	22,2	23,4	9,9	11,1	21,9
choroby układu moczowo-płciowego	2021	100,0	4,7	1,1	1,2	10,6	29,4	25,9	16,5	10,6	26,6
	2022	100,0	-	3,6	1,2	13,3	21,7	27,7	20,5	12,0	28,0

Pomijając orzeczenia ustalające uprawnienia do świadczenia uzupełniającego, trzecią co do liczebności grupą osób odwołujących się od orzeczeń lekarzy orzeczników, byli badani przez komisje lekarskie w sprawach dotyczących ustalenia procentowego uszczerbku na zdrowiu.

W tej grupie ubezpieczonych przeważali poszkodowani w związku z wypadkami przy pracy. Osoby, którym komisje lekarskie ustaliły procentowy uszczerbek na zdrowiu w związku z wypadkami przy pracy stanowiły 93,2%, a poszkodowani w związku z chorobami zawodowymi – 6,8%.

Wśród poszkodowanych w wypadkach przy pracy, uszczerbek na zdrowiu komisje lekarskie orzekały najczęściej w związku z uszkodzeniami kończyn dolnych – 39,0% przypadków oraz uszkodzeniami śródreżca i palców – 21,7% ogółu orzeczeń z ustalonym procentem uszczerbku na zdrowiu związanym z wypadkiem przy pracy. Wśród dotkniętych chorobą zawodową uszczerbek na zdrowiu ustalano najczęściej w związku z pylicami płuc – 20,0%, schorzeniami układu oddechowego – 19,8% oraz chorobami zakaźnymi i pasożytniczymi – 18,9% ogółu orzeczeń z ustalonym procentowym uszczerbkiem na zdrowiu (tabl. 20).

Średni wiek osób badanych, którym komisje lekarskie wydały orzeczenie ustalające procentowy uszczerbek na zdrowiu wynosił 45,5 roku (poszkodowani w wyniku wypadków przy pracy – 45,2 roku, poszkodowani w związku z chorobami zawodowymi – 61 lat).

Tabela 21 prezentuje orzeczenia komisji lekarskich wydane w 2022 r. osobom ubiegającym się o ustalenie uprawnień do renty socjalnej. Z 5,0 tys. wydanych orzeczeń – 48,5% dotyczyło odwołań od orzeczeń pierwszorazowych wydanych przez lekarza orzecznika, a 51,5% od orzeczeń ponownych. Wśród odwołujących się od orzeczeń lekarzy orzeczników w sprawie renty socjalnej mężczyźni stanowili 52,5%, a kobiety 47,5%. Orzeczeń ustalających całkowitą niezdolność do pracy (warunek przyznania renty socjalnej) wydano w 30,6% przypadków. Wśród orzeczeń pierwszorazowych odsetek ten wynosił – 29,7%, a wśród ponownych 31,5%.

Chorobami najczęściej powodującymi powstanie całkowitej niezdolności do pracy u osób ubiegających się po raz pierwszy o rentę socjalną były: zaburzenia psychiczne – 60,7% orzeczeń w sprawie renty socjalnej, choroby układu nerwowego – 10,2%, wady rozwojowe wrodzone – 5,6% oraz urazy kości, stawów i tkanek miękkich – 2,7%. W związku z odwołaniami od orzeczeń pierwszorazowych w sprawie renty socjalnej, komisje lekarskie najczęściej ustalały niezdolność do pracy na okres 13-24 m-cy i 10-12 m-cy. Orzeczenia z takim okresem ważności stanowiły odpowiednio 23,3% i 22,0%. W związku z odwołaniami od orzeczeń ponownych najczęściej ustalano niezdolność do pracy na okres 25-36 m-cy – 29,2%. Orzeczenie bezterminowe stwierdzające trwałą niezdolność do pracy w sprawach

pierwszorazowych uzyskało 17,4% badanych, a ponownych – 13,5%. Średni okres ważności orzeczeń pierwszorazowych wynosił 25,5 m-cy, a orzeczeń ponownych 26,4 m-cy.

Tabl. 20 Orzeczenia ustalające procentowy uszczerbek na zdrowiu wydane przez komisje lekarskie ZUS według okoliczności powstania uszczerbku oraz rodzajów urazów i chorób zawodowych

Wyszczególnienie	Liczba orzeczeń	W odsetkach		Średni wiek badanych
			X	
OGÓŁEM	4 950	100,0	X	45,5
z tego:				
Wypadki przy pracy	4 611	93,2	100,0	45,2
w tym:				
uszkodzenia kończyny dolnej	1 930	39,0	41,9	44,9
uszkodzenia śródrečca i palców	1 075	21,7	23,3	43,5
uszkodzenia kończyny górnej	768	15,5	16,7	48,1
uszkodzenia kręgosłupa	265	5,4	5,7	46,4
uszkodzenia twarzy	239	4,8	5,2	41,2
uszkodzenia głowy	77	1,6	1,7	47,5
uszkodzenia słuchu	12	0,2	0,3	52,0
uszkodzenia brzucha	22	0,4	0,5	42,8
uszkodzenia miednicy	47	0,9	1,0	46,9
uszkodzenia narządu wzroku	64	1,3	1,4	46,0
uszkodzenia klatki piersiowej i ich następstwa	74	1,5	1,6	50,1
porażenia lub niedowładny poszczególnych nerwów obwodowych	29	0,6	0,6	44,4
Choroby zawodowe	339	6,8	100,0	61,0
w tym:				
przewlekłe choroby narządu głosu	48	1,0	14,2	62,9
schorzenia układu oddechowego	67	1,4	19,8	68,6
pylice krzemowe	12	0,2	3,5	59,6
pylice azbestowe	11	0,2	3,2	71,1
pylice górników kopalń węgla	42	0,8	12,4	57,7
pylice spawaczy	3	0,1	0,9	60,7
schorzenia nerwów, mięśni	63	1,3	18,6	55,4
choroby zakaźne i pasożytnicze	64	1,3	18,9	55,4
uszkodzenia narządu słuchu	6	0,1	1,8	63,8
nowotwory złośliwe	8	0,2	2,4	68,3
choroby skóry	6	0,1	1,8	53,5
zespół wibracyjny	1	0,0	0,3	55,0
byssinoza	2	0,0	0,6	79,5

Tabl. 21 Orzeczenia w sprawie renty socjalnej wydane przez komisje lekarskie ZUS według płci i ustaleń orzeczniczych

Wyszczególnienie	Ogółem			w tym:					
				Mężczyźni			Kobiety		
	liczba	w odsetkach	średni wiek	liczba	w odsetkach	średni wiek	liczba	w odsetkach	średni wiek
OGÓŁEM	4 950	100,0	30,3	2 598	52,5	29,9	2 350	47,5	30,7
z tego ustalające:									
całkowitą niezdolność do pracy	1 515	100,0	31,0	882	58,2	30,2	632	41,7	32,1
brak całkowitej niezdolności do pracy	3 428	100,0	29,9	1 713	50,0	29,7	1 714	50,0	30,2
pozostałe oceny	7	100,0	43,1	3	42,9	37,3	4	57,1	47,5
orzeczenia pierwszorazowe w sprawie renty socjalnej	2 402	100,0	28,4	1 309	54,5	28,1	1 093	45,5	28,7
z tego ustalające:									
całkowitą niezdolność do pracy	713	100,0	28,6	422	59,2	27,8	291	40,8	29,9
brak całkowitej niezdolności do pracy	1 685	100,0	28,2	885	52,5	28,2	800	47,5	28,3
pozostałe oceny	4	100,0	32,3	2	50,0	26,5	2	50,0	38,0
orzeczenia ponowne w sprawie renty socjalnej	2 548	100,0	32,1	1 289	50,6	31,7	1 257	49,3	32,5
z tego ustalające:									
całkowitą niezdolność do pracy	802	100,0	33,1	460	57,4	32,5	341	42,5	33,9
brak całkowitej niezdolności do pracy	1 743	100,0	31,6	828	47,5	31,3	914	52,4	31,9
pozostałe oceny	3	100,0	57,7	1	33,3	59,0	2	66,7	57,0

Tabl. 22 Orzeczenia komisji lekarskich ustalające niezdolność do pracy wydane w związku z odwołaniami od orzeczeń pierwszorazowych w sprawie renty socjalnej według przewidywanego okresu trwania niezdolności do pracy i grup chorobowych

Grupy chorobowe	Ogółem	Orzeczenia komisji lekarskich wydane na czas określony – w tym:							bezterminowo	średni okres ważności
		do 3 m-cy	4 - 6	7 - 9	10 - 12	13 - 24	25 - 36	37 m-cy i więcej		
OGÓŁEM	100,0	0,7	1,4	1,3	22,0	23,3	20,0	13,9	17,4	25,5
zaburzenia psychiczne	100,0	0,5	0,7	0,9	24,2	23,6	22,2	14,5	13,4	25,8
choroby oka	100,0	-	5,0	-	5,0	10,0	15,0	10,0	55,0	31,1
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	100,0	-	5,3	10,5	36,8	5,3	10,5	10,5	21,1	17,8
choroby układu nerwowego	100,0	1,3	1,4	1,4	9,6	16,4	23,3	23,3	23,3	32,9
wady rozwojowe wrodzone	100,0	-	-	-	5,0	10,0	12,5	17,5	55,0	33,0
nowotworv	100,0	2,1	4,3	-	27,7	40,4	17,0	6,4	2,1	19,2
choroby układu krążenia	100,0	4,0	-	4,0	20,0	44,0	12,0	4,0	12,0	18,4

Tabl. 23 Orzeczenia komisji lekarskich ustalające niezdolność do pracy wydane w związku z odwołaniami od orzeczeń pierwszorazowych w sprawie renty socjalnej według przewidywanego okresu trwania niezdolności do pracy i grup chorobowych

Grupy chorobowe	Ogółem	Orzeczenia komisji lekarskich wydane na czas określony:							bezterminowo
		do 3 m-cy	4 - 6	7 - 9	10 - 12	13 - 24	25 - 36	37 m-cy i więcej	
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
w tym:									
zaburzenia psychiczne	60,7	40,0	30,0	44,4	66,9	61,4	67,1	63,6	46,8
choroby oka	2,8	-	10,0	-	0,6	1,2	2,1	2,0	8,9
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	2,7	-	10,0	22,2	4,5	0,6	1,4	2,0	3,2
choroby układu nerwowego	10,2	20,0	10,0	11,1	4,5	7,2	11,9	17,2	13,7
wady rozwojowe wrodzone	5,6	-	-	-	1,3	2,4	3,5	7,1	17,7
nowotwory	6,6	20,0	20,0	-	8,3	11,4	5,6	3,0	0,8
choroby układu krążenia	3,5	20,0	-	11,1	3,2	6,6	2,1	1,0	2,4

Tabl. 24 Orzeczenia komisji lekarskich ustalające niezdolność do pracy wydane w związku z odwołaniami od orzeczeń ponownych w sprawie renty socjalnej według przewidywanego okresu trwania niezdolności do pracy i grup chorobowych

Grupy chorobowe	Ogółem	Orzeczenia komisji lekarskich wydane na czas określony:							bez-terminowo	średni okres ważności
		do 3 m-cy	4 - 6	7 - 9	10 - 12	13 - 24	25 - 36	37 m-cy i więcej		
OGÓŁEM	100,0	0,4	1,4	1,6	12,1	19,6	29,2	22,2	13,5	26,4
zaburzenia psychiczne	100,0	-	0,8	1,7	10,5	19,9	31,6	23,5	12,0	31,5
choroby układu szkieletowo-mięśniowego	100,0	3,1	-	6,2	21,9	31,3	18,8	15,6	3,1	24,0
choroby oka	100,0	-	-	4,4	-	26,1	30,4	17,4	21,7	31,6
choroby układu nerwowego	100,0	-	1,5	-	10,3	10,3	23,5	30,9	23,5	35,6
wady rozwojowe wrodzone	100,0	-	-	-	8,8	14,7	26,5	29,4	20,6	34,8
nowotwory	100,0	-	3,3	-	33,3	20,0	16,7	16,7	10,0	22,3
choroby układu krążenia	100,0	-	3,6	3,6	17,8	32,1	17,9	7,1	17,9	23,2

5. PODSUMOWANIE

W 2022 r. komisje lekarskie wydały 75,5 tys. orzeczeń. W związku:

- z wniesieniem sprzeciwu wydano 60,6 tys. orzeczeń,
- ze zgłoszeniem przez głównego lekarza orzecznika bądź lekarza inspektora zarzutu wadliwości 12,4 tys. orzeczeń,
- z jednoczesnym wniesieniem sprzeciwu i zgłoszeniem wadliwości 0,4 tys. orzeczeń,

Komisje lekarskie rozpatrzyły 2,0 tys. spraw skierowanych w trybie zwierzchniego nadzoru Prezesa ZUS lub na podstawie postanowienia sądu.

Najwyższy udział orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie odnotowano w przypadku:

- orzeczeń ponownych dla celów rentowych - 26,3%,
- orzeczeń pierwszorazowych dla celów rentowych - 20,1%,
- orzeczeń pierwszorazowych i ponownych dla celów ustalenia uprawnień do świadczenia uzupełniającego - 17,1% orzeczeń wydanych przez komisje lekarskie.

Komisje lekarskie wydały 20,0 tys. orzeczeń, w których zmieniły ustalenia lekarza orzecznika oraz 54,1 tys. orzeczeń w których podtrzymały ustalenia lekarza orzecznika.

Wysoki odsetek orzeczeń zmieniających ustalenia lekarza orzecznika odnotowujemy w odniesieniu do orzeczeń powypadkowych dotyczących oceny procentowego uszczerbku na zdrowiu – 34,1%, najniższy w odniesieniu do orzeczeń stwierdzających potrzebę rehabilitacji leczniczej na wniosek lekarza – 19,0%.

W orzeczeniach wydanych przez lekarzy orzeczników komisje lekarskie zmieniły:

- ustalony stopień niezdolności do pracy – w odniesieniu do 71,7% orzeczeń pierwszorazowych rentowych i 77,9% orzeczeń ponownych rentowych,
- przewidywany okres niezdolności do pracy – w odniesieniu do 6,5% orzeczeń pierwszorazowych rentowych i 6,8% orzeczeń ponownych rentowych,
- datę powstania niezdolności do pracy – w odniesieniu do 15,6% orzeczeń pierwszorazowych rentowych i 7,9% orzeczeń ponownych rentowych,
- związek niezdolności do pracy z określonymi okolicznościami powstania niezdolności do pracy – w odniesieniu do 6,2% orzeczeń pierwszorazowych rentowych i 7,4% orzeczeń ponownych rentowych.

W przypadku orzeczeń pierwszorazowych rentowych przed wydaniem orzeczenia przez komisje lekarskie 33,0% osób legitymowało się orzeczeniem stwierdzającym brak

niezdolności do pracy, a po rozpatrzeniu przez komisje lekarskie odsetek tych osób wyniósł 13,4%. W przypadku orzeczeń ponownych rentowych odsetek tych osób zmniejszył się z 30,7% do 11,4%.

Wśród osób odwołujących się od orzeczeń lekarzy orzeczników odsetek mężczyzn w 2022 r. wyniósł 50,7% ogółu. Średni wiek osób odwołujących się od orzeczeń lekarzy orzeczników wynosił 51,9 roku, dla mężczyzn 50,8 roku, a dla kobiet 53,3 roku. Przyczynami orzekania o niezdolności do pracy osób odwołujących się do komisji lekarskich od orzeczeń pierwszorazowych ustalających dla celów rentowych stopień niezdolności do pracy były: nowotwory (18,7%), choroby układu krążenia (17,0%), choroby układu szkieletowo-mięśniowego (16,3%) i zaburzenia psychiczne (16,0%). Wśród odwołujących się od orzeczeń ponownych rentowych głównymi przyczynami orzekania o niezdolności do pracy były choroby układu szkieletowo-mięśniowego (18,2%), choroby układu krążenia (17,4%) oraz zaburzenia psychiczne (16,7%).

Wśród poszkodowanych w wypadkach przy pracy, uszczerbek na zdrowiu komisje lekarskie orzekały najczęściej w związku z uszkodzeniami kończyn dolnych – 39,0% przypadków oraz uszkodzeniami śródrečia i palców – 21,7% ogółu orzeczeń z ustalonym procentowym uszczerbkiem na zdrowiu. Wśród dotkniętych chorobą zawodową uszczerbek na zdrowiu ustalano najczęściej w związku z chorobami układu oddechowego – 1,4%, schorzeniami nerwów, mięśni; chorobami zakaźnymi i pasożytniczymi oraz pylicami płuc – po 1,3% ogółu orzeczeń z ustalonym procentowym uszczerbkiem na zdrowiu.

Średni wiek osób badanych, którym komisje lekarskie wydały orzeczenie ustalające procentowy uszczerbek na zdrowiu wynosił 45,5 roku, poszkodowanych w wyniku wypadków przy pracy – 45,2 roku, a poszkodowanych w związku z chorobami zawodowymi – 61 lat. Komisje lekarskie wydały 5,0 tys. orzeczeń osobom ubiegającym się o ustalenie uprawnień do renty socjalnej. Odwołania od orzeczeń pierwszorazowych lekarzy orzeczników stanowiły 48,5%, a od orzeczeń ponownych 51,5% orzeczeń. Brak całkowitej niezdolności do pracy stwierdzono u 70,1% badanych z orzeczeniami pierwszorazowymi i u 68,4% z ponownymi. Całkowita niezdolność do pracy u osób ubiegających się po raz pierwszy o rentę socjalną spowodowana była, w 83,1% przypadków zaburzeniami psychicznymi, chorobami układu nerwowego, wadami rozwojowymi wrodzonymi oraz nowotworami.